

PEKKA ERVAST

Kuinka soisin maatani hallittavan? Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?

RUUSU-RISTIN KIRJALLISUUSSEURA R. Y.
JA
KRISTOSOFINEN KIRJALLISUUSSEURA R. Y.

Arvi A. Karisto Oy:n kirjapaino
Hämeenlinna 1983

ISBN 951-9376-01-1

SAATESANAT

Tämä kirja sisältää kaksi Pekka Ervastian artikkelisarjaa, joiden nimet ovat *Kuinka soisin maatani hallittavan?* ja *Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?* Sarjakirjoitukset on koottu Pekka Ervastian toimittamista aikakauskirjoista. Ensimmäinen julkaistiin alkuaan Tietäjässä vuonna 1918, toinen alkoi ilmestyä vuonna 1920 Tietäjässä ja jatkui vuoden 1921 Ruusu-Ristissä. Lehdistä kuvattuna kirja on sanatarkka toisinto alkuperäisistä teksteistä.

Helsingissä, toukokuun 22. päivänä 1983.

Pekka Okko

SISÄLTÖ:

Sisällysluetteloon on merkitty kunkin kirjoituksen kohdalle sulkuihin minkä vuoden vuosikerrasta ja miltä sivulta teksti on kuvattu. Vuodet 1918 ja 1920 tarkoittavat Tietäjää ja vuosi 1921 Ruusu-Ristiä.

Kuinka soisin maatani hallittavan?

I	Ennustukseni vuosina 1910-1916	2
	(1918: 18-22)	
II	Teosofia ja politiikka	6
	(1918: 22-24)	
III	Kansa, valtio ja kansallishaltia	8
	(1918: 60-64)	
IV	Suomen itsenäisyys	11
	(1918: 64-68)	
V	Kaksi onnen perusehtoa	14
	(1918: 116-120)	

Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?

	Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?	17
	(1920: 365-366)	
I	Kolme parlamenttia	17
	(1920: 366-376)	
II	Ihminen yhteiskunnan mallina	25
	(1921: 30-40)	
III	Hurskaita toivomuksia	31
	(1921: 109-115)	

KUINKA SOISIN MAATANI HALLITTAVAN?

I.

Ennustukseni vuosina 1910-1916.

Elämme nykyään niin merkillistä aikaa, että asiattomallekin on anteeksi annettava, jos hän vaivaa päättään valtiollisilla ja yhteiskunnallisilla kysymyksillä ja tuo mielipiteitään niistä julki. Oikeastaan tämä mielipiteiden julkilausuminen on rohkea ja anteeksiannettava, sillä kysymysten mielessä pohtiminen ei ole luettava kenellekään viaksi, jos ei tätä nykyä erityiseksi ansioksikaan. Nuo samat kysymykset tuodaan näet meidän aikanamme niin elävinä ja vastausta vaativina jokaisen kansalaisen eteen, ettei hän osaa muuta kuin ajatella niitä ja hautoa niitä mielessään. Useimmissa tapauksissa hän tietysti ymmärtää sopivimmaksi vaieta omista mietteistään, koska on viisaampia, joiden tehtävänä suorastaan on pohtia valtiollis-yhteiskunnallisia kysymyksiä ja löytää niille ratkaisuja. Onhan meillä Suomessa eduskunta, joka parhaillaan istuu neuvottelemassa niistä asioista ja johon tietenkin on valittu asiantuntijoita ja taitavia miehiä. Mutta joskus voi sattua tilanne sellainen kuin meillä on nyt, että vapaa keskustelu polttavista päivän kysymyksistä on paikallaan ja silloin syrjäistenkin, maallikkojenkin lausuma mielipide voi olla avuksi yhteiselle asialle.

Tämä esipuheeni ei kuitenkaan ole tarkotettu oman vaatimattomuuteni näytteille asettamiseksi, sillä semmoinen vaatimattomuus olisi yhtä hyvin peitettyä kunnianhimoa. Senpätähden tahdonkin esittää syyn, miksi rohkenen julkilausua joitakuita mietteitani, vaikka olenkin maallikko enkä erikoisoppinut valtiollis-yhteiskunnallisten kysymysten alalla. Oikeastaan olisi seuraelämän vaatimusten ja hienon maailman tapojen mukaista, että joku toinen tekisi selkoa mainitusta syystä, jonka nojalla uskon, että mietteilläni saattaa olla jonkunlaista arvoa. Mutta koska emme nyt istukaan hienosti sivistyneessä salongissa, vaan elämän ylhäisessä tempelissä, on totuuden sana paikallaan kenen suusta tahansa.

Olkoon sentähden heti peittelemättä sanottu, että minä olen vuosikausia sitten ennustanut tätä Suomen itsenäisyyttä — en epävarmana tulevaisuuden mahdollisuutena, vaan asiana, joka varmasti oli toteutuva. Ehkä olen ainoa tässä maassa, joka itsepintaisesti olen uskonut Suomen tulevaan itsenäisyyteen, silloin tällöin siitä puhunut ja sitä vakuuttanut ja horjumatta lohduttanut epäilijöitä ja alakuloisia. Sanon »ehkä», sillä en tiedä, mitä mahdollisesti joku toinen on tehnyt. Profetain sukukunta ei tavallisesti ole kovin lukuisa, puhumattakaan siitä, että kukaan harvoin on profeta omalla maallaan — joka seikka tukkii monen tietäjän suun. Mutta minä olen puhunut.

Suomen itsenäisyydestä varmasti odotettavana asiana aloin puhua syksyllä v. 1910. Tein silloin kiertomatkan itä-Suomessa, käyden Kotkassa, Viipurissa, Joensuussa, Kuopiossa, Iisalmessa, Mikkelissä, Kouvolassa ja Lahdessa. Pidin julkisia teosofisia esitelmiä ja yksityisiä kokouksia Teosofisen Seuran jäsenten kanssa. Näissä yksityisissä looshikokouksissa puhuin Suomen tulevasta itsenäisyydestä ja meidän tehtävästämme teosofeina valmistuaksemme uutta aikaa vastaanottamaan. Kävin samana syksynä Turussakin ja puhuin teosofeille siellä samoista asioista; niinikään puhuin niistä Oulunkylän ja luultavasti Helsingin teosofeille. Todistajia minulla siis pitää olla lukuisia.

Kun minulta kysyttiin aikamäärää, milloin nuo ennustamani asiat tapahtuisivat, oli tapani vastata: „ehdotonta vuosilukua on mahdoton antaa, mutta vuonna 1915 alkaa päivä koittaa“.

Ensimmäisillä kesäkurseilla Kiteellä 1912 puhuin seikkaperäisemmin Suomen tulevasta itsenäisyydestä ja koskettelin sen okkultishistoriallisia syitä. Silloisissa kuulijoissani herätin sanoillani suurta innostusta ja uskoa. Kesäkurseilla 1913 pidin sittemmin painetut esitelmäni Suomen kansallishaltiaista (josta myös olin puhunut Tukholman europalaisessa teosofisessa kongressissa samana vuonna) ja uudistin yksityisesti ennustukseni tulevista tapahtumista, vaikken poliittisista syistä uskaltanut selvin sanoin sitä kirjaan painattaa, etten saattaisi teosofista liikettä epäilyksen alaiseksi valtiollisella taholla.

Marraskuussa 1913 kävin Pietarissa tervehtimässä venäläisiä teosofeja, jotka silloin viettivät vuosikokouksensa pääkaupungissaan. Eräänä iltapäivänä olimme joukko teosofeja koolla päämajassa neiti Anna Kamenskyn luona. Monet venäläiset jäsenet jo tunsivat minut Tukholman kongressista. Neiti Kamensky piti minulle sydämellisen tervehdyspuheen saksan kielellä, koska en ollut kylliksi venäjänkielen taitoinen. Kun ryhdyin vastaamaan ja samalla pitämään pientä puhetta venäläisille tovereille, käytin alussa saksankieltä — mutta ihme ja kumma! Kieli kangertui suussani eikä taipunut saksankielisiä sanoja lausumaan. Keskeytin heti ja sanoin: „Tässä ei näy auttavan muu kuin toiseen kieleen siirtyminen, koska se, mitä tahdon sanoa, ei tule ulos saksan kielellä.“ Ja kun ryhdyin käyttämään englannin kieltä, sujui puheeni vaikeuksetta. Onneksi läsnäolijoista monet olivat englanninkielen taitoisia, jota paitsi neiti Kamensky vielä lopuksi tulkitsi puheeni venäjäksi. Mitä merkittävää minulla sitten oli sanottavana venäläisille teosofeille? Kerroin heille, että samana päivänä olin käynyt Aleksanteri III:n taulukokoelmassa ja parissa Pietarin kirkossa, koko aika mielessä sisäinen halu päästä kosketukseen Venäjän deevan eli kansallishaltian kanssa. Olin tehnyt ulkonaisia havaintojani, mutta samalla sisäisiä, ja luulin saaneeni koskettaa deevan ehkä äärimäisiä pyhiä hameenliepeitä näkymättömässä hengen maailmassa. Kuvailin, mitä olin kokenut sen deevan luonteesta ja viivähdin erittäin sen ihanissa tulevaisuuden unelmissa. Lopuksi sanon näin: „Ennenkuin kaksi vuotta on kulunut, on tapahtunut Venäjällä semmoista, joka varmasti viittaa uuden ajan tuloon. Tulee sota tai vallankumous — ehkä molempia, — jonka jälkeen aamu sarastaa. Niinkuin Venäjä (ja Suomi) on ensimmäinen maa Europassa, jonka yli nouseva aurinko levittää säteensä, niin on myös Venäjä (ja Suomi) oleva ensimmäinen maa Europassa, jonka taivaanrannalle veljeyden aurinko nousee: uusi yhteiskuntaelämä on täällä saava alkunsa, kärsikäämme siis nurkumatta sen synnytystuskia.“ Venäläiset sisareni ja veljeni olivat liikutettuja ja neiti Kamensky tulkitsi heidän tunteensa uudessa puheessa minulle. Palattuani Suomeen sain vielä kirjeen yhdeltä läsnäolijalta vanhukselta, joka kiitti antamastani johdutuksesta ja lupauksesta ja lausui, että ken ei jaksaisi odottaa vielä kaksi vuotta sitä hetkeä, jota vuosikymmeniä jo oli odotettu!

Nyt minun täytyy tunnustaa, että vuonna 1914 olin hetkeksi vähällä kadottaa tasapainoni. Teosofisessa maailmassa yleensä odotettiin maailman sota tulevaksi, Mrs. Besant lausui sensuuntaisia ennustuksia jo v. 1907 ja ehkä varhemmin. Minäkin sitä odotin, mutta Suomen suhteen ennustin aina, että itse sota ei tänne ulottuisi. Kun nyt sota alkoi elokuulla 1914 ja kaikki pelkäsivät, että Saksa kohta astuisi maihin Suomessa, hämmennyin minäkin. Hämmennyin sentakia, että Saksasta päin todella tuli tänne voimakkaita ajatusvirtoja näkymättömässä maailmassa, ja kysyin ihmetellen itseltäni: ovatko jumalien laskut pettäneet? Mutta kun poistuin viikoksi maaseudun rauhaan, saavutin tasapainoni takaisin.

Teosofisen Seuran vuosikokouksessa Mikkelissä 1915 kysyttiin minulta: „Missä määrin ansaitsevat ennustukset ja profetiat luottamusta ja uskoa? Ylisihteerin Ervastin esim. ennusti vuosia sitten, että Suomelle koittaisi uuden päivän aamu v. 1915. Nyt mainittu vuosi on puoleksi kulunut, mutta mitään merkkiäkään ei näy sentapaisista muutoksista kuin ylisihteerin on ennustanut. Päinvastoin voi sanoa, että merkit viittaavat vallan toiseen suuntaan.“

„Saattaa olla“, vastasin kysymykseen, „mutta uskon toistaiseksi omaan ennakkonäkemykseeni. Samalla tahdon tehdä pienen oikaisevan lisäyksen. Asianlaita on näet se, että okkultisissa piireissä maailmansota odotettiin alkavaksi jo vuonna 1912 ja sen mukaan Suomenkin päivä olisi koittanut tänä vuonna (1915). Mutta koska asiat ovat yleensä siirtyneet kaksi vuotta eteenpäin, lykkäytyy Suomenkin asia vuoteen 1917.“

Odottakaa siis vielä kaksi vuotta! Jollei Suomen itsenäisyyden päivä sarasta vuonna 1917, saatte todella sanoa, että olen huono profeta. Sillä silloin ajattelen itsekin itsestäni niin“.

Tässä tahdon kertoa pienen episodin v:lta 1913. Norjan Teosofisen Seuran ylishteeri neiti Eva Blytt kävi tammikuulla Helsingissä. Kun yhdessä ajoimme hänen ensimmäiseen luentoonsa, hän kääntyi äkkiä puoleeni ja kysyi:

„No, mitä uskotte Suomen tulevaisuudesta?“

„Uskon hyvää. Uskon, että Suomi tulee itsenäiseksi.“

„Milloin?“

„Uskon päivän sarastavan 1915, mutta en usko, että asiat lopullisesti järjestyvät ennenkuin noin 1920 tai 1921.“

„Ei“, väitti neiti Blytt pontevasti, „päivä sarastaa vuonna 1917 ja sitten alkavat vaikeudet ja järjestelyt“.

„Niinkö?“ kysyin uteliaana. „Mistä sen tiedätte?“

„Tunnettehan kristianialaisen salatieteilijämme A:n? Hän on sen sanonut eikä hän koskaan juuri erehdy laskuissaan.“

Tämä oli minusta silloin kerrassaan mielenkiintoinen uutinen, ja todellisuus on näyttänyt, ettei herra A. silloinkaan „erehtynyt laskuissaan“. Iloni on todeta, että norjalainen profeta ennusti täsmälleen oikein.

Maaliskuulla 1916 sanoin lähimmille ystävilleni lyhennetyssä muodossa näin: „vuoden perästä on luvattu Suomi itsenäiseksi, mutta kaksi vuotta kestää, ennenkuin venäläiset sotajoukot poistetaan, jollei sitä ennen täytetä vissejä ehtoja“. Ehtoja en tässä tahdo kosketella enkä laajemmin puhua tästä ennustuksesta, josta muuten oli kysymys Teosofisen Seuran vuosikokouksessa 1917. Pääasia, josta kaikki saatamme iloita, on, että hyvät ennustukset ovat käyneet toteen. Kunnia niistä ei tule niille, joiden suun kautta ne ovat julki lausutut, vaan niille, jotka näyttämön takana seuraavat maailman suuria tapahtumia ja osaavat laskea historian kulkua edeltäkäsän. Enhän minäkään tässä ole kertonut, minkä johdosta tai minkäläisten näkemysten nojalla uskoin Suomen tulevaan itsenäisyyteen, — ne asiat kuuluvat alalle, joka useimmille on tuntematon, jopa käsittämätönkin. Tässä olen vain maininnut muutamia tosiseikkoja, jotka ovat fyysisesti todistettavissa. Sillä kun olen „ennustanut“, en ole itsestäni puhunut, vaan olen puhunut korkeamman inspiratsioonin turvissa.

II.

Teosofia ja politiikka.

Mitä näissä mietelmissäni tulen sanomaan, on ytimeltään saman inspiratsioonin tuotetta kuin edellä esitetyt ennustukset. Inspiratsioni on alkuaan vuosilta 1900- 1905, ja vuonna 1906 julkaisin silloisessa Omassatunnossa muutamia ajatuksia Suomen tulevaisuudesta. Mutta vaikka näillä periaatteilla on minulle personallisesti auktoritatiivinen leima, koska niillä on kahdenkertainen arvokkuus: sisäisen totuuden ja ylhäisen synnyin, en tällä tarkota, että kukaan toinen olisi velvollinen suomaan niille muuta arvoa kuin mitä ne itse hänen järkensä ja sydämensä valossa ansaitsevat. Korkeintaan voisin pyytää, että lukija ei työntäisi niitä luotaan harkitsematta.

Jokainen, joka on seurannut Tietäjän kirjoituksia, on huomannut minun kannattavan sitä mielipidettä, että Teosofinen Seura on pidettävä poliittisen toiminnan ulkopuolella. Teosofinen Seura on puhtaasti aatteellinen, uskonnollis-filosofinen yhdistys, jonka tarkotukset ovat valistuksellista ja sivistyksellistä laatua ja joka ei ota osaa minkäänlaiseen valtiolliseen toimintaan, vaan pysyy puolueettomana, kannattaen hengessään kaikkea hyvää työtä valtiollisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden parantamiseksi. Tämä ei silti merkitse, että Teosofisen Seuran jäsenten tarvitsisi olla ilman mielipiteitä päivän polttavissa kysymyksissä. Päinvastoin tekisi mieleni sanoa, että kuta enemmän ihminen perehtyy teosofiseen elämänyymmärrykseen, sitä helpompi hänen myös on ratkaista kaikenlaisia käytännöllisiä kysymyksiä. Tämähän lankeaa asian luonnosta. Maailmankatsomus, joka ei tunkeutuisi elämän jokapäiväisimpiin kysymyksiin valaisten ja puhdistuen niitä, olisi vailla käytöllistä kantavuutta.

Nyt olen kuitenkin tehnyt sen havainnon, että sängen monet teosofeista nähtävästi ovat vailla vakavaa pohjaa elämän käytännöllisissä kysymyksissä, koska ajan suuret ajatus- ja tunnevirtaukset ovat saattaneet temmata heidät mukaansa. Tarkotan, että teosofeinkin kesken kuulee puhuttavan „porvarillisuudesta“ ja „sosialistisuudesta“. Minua itseäni on pari kertaa moitittu „porvarismieliseksi“, ja pari kertaa sanottu „liiaksi kallistuvaiseksi kansan puoleen“. Eikö tällaiset lauseparret osota, että ollaan kaltevilla pinnalla ja tasapainosta poissa? Minkätähden ihmisen täytyisi olla joko „porvari“ tai „sosialisti“? Eikö ihmisyyden enää riitä, olletikin ihmisyyden teosofisen elämänyymmärryksen valossa? Eikö teosofien hetkellinen jakautuminen kahteen leiriin ole heikkouden tunnustusta?

En voi muuta ymmärtää kuin että tällainen asiointi johtuu puuttavasta teosofisesta tiedosta. Me olemme liian vähän ajatelleet päivän kysymyksiä teosofian valossa, koska ne astuessaan eteenme saattavat viedä meiltä maltin ja tasapainon. Me olemme Teosofisessa Seurassa liian vähän tutkineet yhteiskunnallisia ja valtiollisia kysymyksiä. Jotkut tämän huomattuaan ovat syyttäneet minua laiminlyönnistä. Minun henkeni on vaikuttanut T. S:ssä, ja minä en ole kylliksi innostanut jäseniä käytännöllisistä asioista keskustelemaan. Jos asia todellisuudessa olisi niin, olisi se helposti korjattavissa. Ei minun tarvitsisi muuta kuin viitata siihen, että minä juuri olen silloin tällöin puhunut ja kirjottanut yhteiskunnallisista ja valtiollisista kysymyksistä. Ei minun tarvitsisi muuta kuin pyytää jäseniä lukemaan ja harkitsemaan, mitä olen joissakuissa kirjoissa (esim. Suomen kansallishaltia, Veljeysaate ja pahantekijät) sekä lukuisissa Tietäjän kirjoituksissa ja esitelmissä asioista esittänyt, jotta puute tulisi korjatuksi. Mutta syy ei ole yksin minussa. Syy on ennen kaikkea siinä, että teosofinen käsitys noista kysymyksistä on niin syvä, niin ylevä, niin himoton ja niin puolueeton, että ihmisen todella täytyy olla syvästi ja sydämellisesti teosofi, ennenkuin hän koko käsityksestä selvillekään pääsee.

Sillä se, että Teosofinen Seura on ulkopuolella kaikkea politiikka, ei merkitse, ettei teosofialla voisi olla painaviakin sanoja sanottavana poliittisista kysymyksistä. Teosofialla voi olla päivänselvä poliittinen ohjelma. Teosofia näet paljastaa joitakuita suuria periaatteita, joiden mukaan luonnossa ja elämässä toimivat lait vaikuttavat. Vaikka teosofia ei laadi yksityiskohtaisia valtiollisia tai yhteiskunnallisia puolue-ohjelmia, se hyvinkin määrittelee, minkä suuntaisia nuo ohjelmat eivät saa olla ja mihin suuntaan niiden pitäisi käydä.

Otetaan esimerkki.

III.

Kansa, valtio ja kansallishaltia.

Ennenkuin esitän viime luvussa lupaamani käytöllisen esimerkin, joka koskee Suomea, tahdon parilla sanalla kuvata, miltä kannalta salatieteilijä katselee valtiota rakentavaa sivistyskansaa ja millaisena tämä hänelle esiintyy.

Olkoon silloin heti sanottu, että kansa okkultisesti katsoen — kuten jokainen teosofi tietää — on yksilöllinen kokonaisuus, joka suhteessa verrattavissa, joskin *mutatis mutandis*, inhimilliseen yksilöön. Ei okkultisesti mitään merkitse, että kansassa, kuten Suomessa, puhutaan kahta kieltä (tai useampia, kuten Schweitzissä tai Cubassa); kansa on kuitenkin yksi, kun kerran isänmaa on yhteinen ja jokainen kansalainen sisimmässään tuntee kuuluvansa juuri siihen kansaan. Kansallinen yksilöisyys on historiallista, maantieteellistä, poliittista laatua, ja tietysti on edullista, jos on vain yksi kieli ja yksi rotu, mutta ennen kaikkea liittyy kansan yksilöitä yhteen yhteinen historiallinen tehtävä eli yhteinen kansallinen *dharma* — ja yhteinen *karma*.

Inhimillisessä yksilössä olemme teosofeina tottuneet erottamaan seuraavat pääperusteet eli prinssiipit: fyysillisen ruumiin ja siihen liittyvän eetteriruumiin, astralisen käyttövälineen eli tunneruumiin ja sen korkeampana puolena mentalisen käyttövälineen eli älyruumiin, sekä vihdoin inhimillisen minän. Nämä kaikki ilmenevät nyt jo fyysillisen ruumiin välityksellä näkyväisessä maailmassa ja asuvat siis ikäänkuin fyysillisessä ruumiissa. Ihmisen korkeammat hengenvoimat, aatmaa ja buddhi, odottavat vielä salassa ilmennystään.

Kun nyt vertaamme kansaa kokonaisuutena inhimilliseen yksilöön, on tarkattava, mikä puoli kansan elämässä vastaa ihmisen kutakin pääperustetta. Monta kertaa olen ollut tilaisuudessa esittämään oppia, jonka mukaan kansallishaltia vastaa kansassa ihmisen minää. Ja jos kysymme, mikä kansallishaltian varsinainen tunnusmerkki on, saatan vastata, että se on *dharma* eli kansan historiallinen tehtävä. Kansallishaltia on tämän *dharman* okkultinen edustaja eli ruumistuma. Kansallishaltia tietää, mitä varten hänen kansansa on olemassa, tai ehkä vähemmän jyrkästi sanoen, mikä tehtävä historian näyttämöllä on sille uskottu; kansallishaltia näyttää kunnian ja riemun siitä, että hänen kansansa täyttää tehtävänsä, kansallishaltia myös suree ja kärsii, jos hänen kansansa ei ole tehtävälleen uskollinen. Syvällä yksilöissään kansa tajuaa ja tuntee *dharma*nsa, ja muutamat kansan yksilöistä, nerokkaimmat, lahjakkaimmat, epäitsekäimmät, tuovat julki uskonnollisessa, filosofisessa, taiteellisessa ja tieteellisessä muodossa, mitä he kansallishaltian olemuksesta ymmärtävät.

Mikä puoli kansan elämässä vastaa ihmisen tunne- ja älyruumista? Tämänkin jokainen teosofi tietää: se on kansallinen ja isänmaallinen *aura*. Tämä kansallisaura on kuin kiehuva kattila. Siinä myllertävät kaikki kansan intohimot, halut, vietit ja vaistot. Jokaisen yksilön ne tempaavat virtaansa, ja jokainen yksilö on kykynsä mukaan kutsuttu työskentelemään ja ponnistamaan siinä virrassa, kutsuttu muovailemaan ja jalostamaan sen aineksia, muuttamaan sen sokeita vaistoja järkeviksi ajatuksiksi ja inhimillis-jumalallisiksi tunteiksi. Niin, meidän yksilöllinen kehityksemme on suorastaan riippuvainen siitä, missä määrin me puhdistamme, kohotamme ja inhimillistytämme kansamme suurta itsetiedotonta personallisuutta. Kansallisaura on todella luovien voimien suunnaton työpaja, missä vanhaa *karma* muovailaan ja uutta valmistetaan. Kansallisaura on näkymätön kahle, joka sitoo jokaisen personallisen ihmisen hänen maahansa ja kansaansa. Se on meidän helvettimme ja meidän kiirastulemme, mutta myöskin meidän paratissimme ja taivaamme, mikäli kulloinkin täytämme velvollisuutemme. Se on meidän kotimme kuoleman jälkeen.

Itsestään on selvää, että ihmisen fyysillistä ruumista vastaa kansassa koko näkyväinen isänmaa ja kaikki siinä elävät yksilöt. Ja niinkuin ihmisen ruumiillisessa organisatiossa voidaan erottaa kolme päätekijää: hermoston, verenkierto- ja ruoansulatusjärjestelmän, niin kansankin ruumiissa toimii kolme järjestelmää: henkisesti johtava, valtaa käyttävä ja taloudellinen, vaikka eivät joka hetki täydellisesti ilmenisikään n. k. yhteiskuntaluokissa.

Tahdon selittää. Ihminen ajattelee, elää eli toimii ja syö. Aivojensa avulla hän ajattelee, sydämensä välityksellä hän elää, vatsansa nojalla hän syö. Kaikki toiminnat ovat fyysisessä elämässä yhtä tärkeitä. Vatsan tehtävä on pitää huolta ruumiin taloudesta, korvata tappiot, antaa uusia aineksia elinvoiman käytettäväksi. Sydämen tehtävä on kuljettaa elinvoimaa joka osaan ruumista, ylläpitää ruumiin elämää, suojella sitä, jakaa valtaa ja voimaa sen mukaan kuin sitä tarvitaan. Aivojen ja hermoston tehtävä on johtaa ja hallita tätä kaikkea.

Samoin kansassa ja yhteiskunnassa. Elinkeinoja harjottavat luokat, maanviljelijät, tehdasväki, kauppiat, kaikki ne yhdessä vastaavat ihmisruumiin vatsaa ja pitävät huolta kansan taloudellisesta asemasta. Kun työtä tekevä kansa ja kauppiat eli porvarit erotetaan eri luokiksi, saadaan neljä yhteiskuntaluokkaa. Mutta kuten näemme, ne olennaisesti kuuluvat yhteen. Ihmisruumiin sydäntä taas vastaavat armeijat ja virkakunnat, jotka käyttävät heille uskottua valtaa, katsoen, että oikeus vallitsee kaikkialla, että jokainen saa osansa, ja suojellen kansan ruumista sisäisiä ja ulkonaisia vihollisia vastaan. Vihdoin aivoja ja hermostoa vastaavat opettajat, ajattelijat, uskonnollisesti heränneet, tiedemiehet, taiteilijat, kirjailijat, sillä nämä ovat ne, jotka todella hallitsevat – tai joiden tulisi hallita – kansaa, koska ne edustavat kansan henkistä ja älyllistä auktoriteettia ja ovat sen luonnollisia lainlaatioita.

Niinkuin ei ihmisen ruumiissa esim. sydän tai vatsa voi nousta kapinaan päätä vastaan ilman vauriota ja vahinkoa kaikille ruumiin toiminnoille, niin ei yhteiskunnassakaan saa vallita kireä väli eri luokkien välillä, vaan tulee jokaisen palvella toistaan, täyttäen tarkasti oman velvollisuutensa. Ei virkamahti saa sortaa taloudellista luokkaa eikä nousta henkisen yhteiskuntaluokan arvovallan yläpuolelle. Ei taloudellinen luokka saa esim. järjestömiä lakkoja toimeenpanemalla kieltäytyä valmistamasta ravintoa yhteiskunnalle. Eikä henkinen aristokratia saa unohtua nauttimaan omasta sivistyksestään, vaan hyvin halliten kansaansa ja ohjaten sen kohtaloja kansallisdharman mukaisesti pitää huolta siitä, että kansa sivistyy ja kehittyy henkisessä elämässä ja tiedossa.

Kun vihdoinkin kysymme, mikä kansakunnan organismissa vastaa ihmisen eetteriruumista, sanon tähän lyhyesti, että sitä vastaa itse valtio eli valtiomuoto. Niinkuin eetteriruumiiseen on painautunut ihmisen personallinen karma, niin kansankin karma ilmenee sen valtiomuodossa, sen yhteiskunnallisessa ja poliittisessa asemassa. Ja niinkuin eetteriruumiiseen on sangen vaikea vaikuttaa, on sangen vaikea siinä aikaansaada muutoksia, niin on myös ylen vaikea aikaansaada perinpohjaisia muutoksia yhteiskuntaruumiissa. Viha on valtava voima ja se voi joskus aikaansaada suuriakin muutoksia ihmisen synnynnäisessä luonteessa; mutta ikävä kyllä muutokset usein osottautuvat häiriöiksi. Samoin vallankumouksen voittamat tulokset usein ovat häiriöitä yhteiskuntaruumiissa, joista vain on seurauksena, että liaksi pingotettu eetteriruumis eli valtiomuoto ponnahtaa omasta voimastaan takaisin entiseen tilaansa. Suurempi voima kuin viha on rakkaus. Rakkaus on ainoa turvallinen keino millä muuttaa sekä ihmisen eetteriruumiissa piilevää luontoa että kansan valtiomuotoon pukeutunutta karmaa. Rakkaus ei toimi väkivaltaisesti. Se kutsuu avukseen järjen kaikkia voimia ja valistaen, sivistäen, opettaen, vakuuttaen se huomaamatta ja hyvällä saa ihmeitä aikaan. Kun ihminen valistuu, hänen luonteensa jalostuu. Kun kansa sivistyy, sen valtio- ja yhteiskuntamuoto itsestään paranee.

Mainitsin äsken ihmisestä puhuessani, että ihmisen periaatteet ilmenevät näkyväisessä maailmassa fyysisen ruumiin välityksellä ja siis ikäänkuin asuvat siinä. Määritelläkseni tätä suhdetta tarkemmin lisään edelliseen, että fyysisen ruumiin eri toiminnat vastaavat eri pääperusteita ja ikäänkuin symbolisoivat niitä.

Niinpä helposti näemme, että aivot ja hermosto ilmentävät ja vastaavat äly- ja tunneruumista, sydän ja verenkierto eetteriruumista, vatsa ja ruoansulatus varsinaisesti fyysillistä ruumista.

Samalla tavalla voidaan sanoa kansasta puhuessa, että älyllishenkinen ylimystö ilmentää kansallisauraa, virkalaitokset ja armeija valtiomuotoa (joka on kansan eetteriruumis), maanviljelijät, työväki ja porvarit (kauppiaat ja liikkeen harjoittajat) kansan fyysillistä ruumista varsinaisessa merkityksessä. Toisin sanoen näkyvässä maailmassa elävä kansa tuo ilmi sisäisiä näkymättömiäkin prinssiänsä.

Mutta yksi on vielä, jota emme ole sijoittaneet ihmisen minä ja sitä vastaava kansallishaltia. Kai nekin ilmenevät? Tietysti. Ilman fyysillisesti tajuttavaa minäänsä ihminen ei olisi ihminen. Ihmisen minä on kaiken takana hallitsevana ja koossapitävänä voimana, ja ilmenee sekin aivojen ja hermoston välityksellä. Entä kansallishaltia? Kansallishaltian symbolina ja edustajana on valtiossa hallitus, jonka siinä pitää olla viisas, voimakas, itsetietoinen, hillitty ja kansallisdharmaa toteuttamaan pyrkivä, olkoon se hallitus sitten monarkinen tai tasavaltainen, perinnöllinen tai kansan valitsema. Sen täytyy oman luontonsa nojalla kuulua henkiseen ylimystöön, mutta ei saa suosia hengenheimolaisiaan toisten luokkien kustannuksella, vaan todellisena itsetietoisena hallitsijaminuutena kohota kaikkien puolueiden ja luokkien yläpuolelle, silmälläpitäen jokaisen parasta, palvelen koko kansan onnea.

IV.

Suomen itsenäisyys.

Se esimerkki käytännöllisen politiikan alalta, jonka edellä lupasin esittää, on yhteydessä kansallisdharmakäsitteen tajuamisen kanssa. Kansoilla samoin kuin suuremmissa sivistyksillä, aikakausilla, roduilla on aina henkisenä tehtävänä ruumistuttaa joitain ihanteita, toteuttaa joitain aatteita j. n. e. Niinpä elämme nyt ajassa, jolloin henkimaailma odottaa, koska sivistynyt maailma on valmis luopumaan väkivallan opista ja omaksumaan Jeesuksen rakkauden opin – jollei vielä kaikissa tämän muodoissa, ainakin siinä, että kristityt valtakunnat lakkaisivat sotimasta keskenään ja varustamasta itseään toisiaan vastaan. Varsinkin Suomi oli tässä suhteessa erikoisessa asemassa ja sen karmassa oli erityinen tilaisuus palvella maailman ja varsinkin Suomen kansallishaltian dharmaa viittoamalla tietä maailmalle.

Puoli vuotta sitten saatoin vielä haaveilla seuraavasti:

„Kaikki kansalaiset ovat iloinneet maamme äsken saavuttamasta valtiollisesta itsenäisyydestä; kaikki ovat arvatenkin ymmärtäneet, että oman suomalaisen sivistyksen edellytyksenä ja ehtona on valtiollinen riippumattomuus ja itsenäisyys. Onhan kansa kuin yksilö: kuta kehittyneempi ja sivistyneempi yksilö on, sitä itsenäisempi ja riippumattomampi hän on; mutta yksilön riippumattomuus on myös taloudellista laatua; ellei hän ole taloudellisesti riippumaton, on hänen vaikea olla itsenäinen ja korkeasti sivistynyt – sivistyksen on yhdeltä puolen ekonominen kysymys. Sama on laita kansan. Kansa, joka ei ole taloudellisesti ja valtiollisesti riippumaton, on pakotettu monessa suhteessa rajottamaan ja supistamaan omia kulttuuripyrintöjään; niin, onpa vielä totta, mitä Montesquieu sanoi, että „maita viljellään hyvin – ei missä määrin ovat hedelmällisiä, vaan missä määrin ovat vapaita“. Vapaus ja itsenäisyys on sivistyskansan elinehto, niinkuin se on yksilön.

„Mutta niinkuin yksilöt saattavat sivistyselämässään kulkea eri polkuja – toiset tieteelliseen, toiset taiteelliseen, toiset uskonnolliseen suuntaan j. n. e., – samoin kansoillakin on erilaisia kulttuuritehtäviä. Ja niinkuin yksilö mittaa kykyjään, voimiaan ja ulkonaisia mahdollisuuksiaan, ennenkuin hän pääsee selville omasta itsestään ja omasta sivistystehtävästään, samoin kansankin on tarkattava, mikä sen sivistysihanne on ja kuinka se on saavutettavissa. Sentähden ei ole tällä hetkellä tuulesta temmattu seuraavakaan kysymys: ovatko kaikki selvillä siitä, mihin Suomen itsenäisyys meitä velvottaa?

„Suomi on pieni kansa ja onpa tullut tavaksi lisätä, että Suomi on köyhä kansa. Totta on, että meidän maallamme ei ole niitä luonnonrikkauksia kuin esim. Venäjällä ja Ranskalla – meillähän on tuskin muuta kuin metsämme ja koskemme. Totta on myös, että me olemme maapallon pienempiä ja vähälukuisempia kansoja. Ei siis meidän itsenäisyystemme ja sivistyksemme saata pukeutua vallan samanlaisiin muotoihin kuin esim. Englannin tai Saksan kansan.

„Kuitenkin näyttää siltä, kuin monet olisivat tämän tosiseikan unohtaneet, ainakin kaikki ne, jotka ajattelevat Suomelle omaa sotalaitosta. He eivät ota lukuun, että pienen ja verrattain köyhän kansan on mahdoton sota-asioissa kilpailla suurten valtojen kanssa, niin, on mahdoton ollenkaan ylläpitää mitään uudenaikaista sotalaitosta, jonka kustannukset tulisivat niin suuriksi, että Suomen kansa näänntyisi niiden taakan alle ja kiroidi koko itsenäisyytään. Suomen itsenäisyyden täytyy pakostakin kulkea toista uraa ja pukeutua toisenlaiseen muotoon. Johon vielä tulee lisäksi, että järjestetty sotalaitos asevelvollisuuksineen ja kasarmielämineen on Suomen kansan hengelle tuiki vierasta.

„Jokapäiväisen järjenkin kannalta Suomen itsenäisyys velvottaa meitä luopumaan kaikista sotalaitos-ajatuksista ja kaikesta sotilaallisesta kunniansta ja turvautumaan vallan toisenlaisiin aseihin itsenäisyytemme osotteeksi ja puolustukseksi. Ja kun teosofeina kysymme teosofiselta elämänymmärrykseltämme neuvoa tässä suurpoliittisessa kysymyksessä, osotetaan meille selvä ja yksinkertainen tie, jota myöten meidän – ja oikeastaan kaikkien kansojen – on kuljettava, jos tahdomme itsenäisyyttämme oikein käyttää, siunaukseksi itsellemme ja maailmalle.

„Jos suoraan kysytään ihmisiltä, mihin voimaan he pitkin vuosituhansia ovat uskoneet, minkä voiman he ovat otaksuneet pitävän yhteiskuntaa pystyssä ja minkä voiman he luulevat kykenevän yhteiskuntaa järjestämään, – jos vaaditaan heiltä rehellinen vastaus, täytyisi heidän tunnustaa uskoneensa ja uskovansa väkivallan voimaan. „Tieto on valtaa“, sanotaan, mutta jokaikinen valtaanpyrkijä on aina turvautunut nyrkin voimaan. Hallituksella ei muka ole arvovaltaa, lakia ei totella, ellei sillä ole fyysillistä voimaa tuhota vastustajansa. Tämä on pitkin historiaa näyttäytynyt todeksi sekä teoriassa että käytännössä. Käsitys on niin syöpynyt ihmisiin, että heistä todella olisi turha totella hallitusta, jota ei tarvitsisi pelätä.

„Ja kuitenkin on kaikkina aikoina elänyt ihmisiä, jotka ovat olleet toisella kannalla. He ovat kyllä saaneet kärsiä vainoa ja vihaa, jopa marttyyrikuolemankin, siitä, että ovat rohjenneet uskoa toisin kuin vallassaolijat, mutta heidän aatteensa on elänyt ja hiljaisesti vaikuttanut ihmismieliin. Nämä ihmiset – kutsummeko heitä viisaiksi? – ovat opettaneet, että paha ei koskaan voiteta pahalla, että väkivalta ei vie onneen. He ovat opettaneet, että ainoastaan „siveät saavat periä maan“, että väkivaltaa kammoksuvat ja rauhaa rakastavat ihmiset lopulta saavat vallan tämänkin maan päällä. Heidän uskonsa on ollut suuri, he ovat eläneet ja kuolleet sen puolesta. Mutta toiset ovat aina kutsuneet heitä haaveilijoiksi, epäkäytännöllisiksi fantasteiksi.

„Teosofia on noiden haaveilijoiden puolella. Teosofia väittää, että ne juuri ovat kaikista käytännöllisimmät ihmiset, jotka uskovat järjen ja rakkauden voimaan ja hyvän tahdon lopulliseen voittoon eivätkä hetken haihtuviin väkivaltakeinoihin. Teosofia sanoo näin: jos hallitus itse palvelee kaikkien parasta, ei se vaadi keltään mitään, jota ei hänen järjensä ja omatuntonsa hyväksy. Ja jos kerran jokainen rehellinen ihminen hyväksyy hallituksen toimenpiteet, hän myös tottelee hallituksen määräyksiä vapaasta tahdostaan. Ei hallituksen tarvitse häntä pelotella ihmisarvoa alentavalla tavalla. Hyvällä hallituksella on arvovalta itsessään. Jos yksilö rikkoo yleisesti hyväksytyjä lakeja ja säädöksiä, on tutkittava syitä hänen rikokseensa. Hän on joko sairas tai siveellisessä tunnossaan loukkaantunut. Harvoin ihminen on pahantekijä. Joka tapauksessa on häntä tutkittava ja otettava oppia hänestä. Ehkä yhteiskunta voi paljonkin voittaa henkistä kokemusta yksilön rikoksista!

„Joka miekkaan tarttuu, hän miekkaan hukkuu“, sanoo jumalallinen viisaus. Kuinka on käynyt kaikkien niiden loistavien sivistysten, joiden tukena on ollut aseellinen voima? Ne ovat maan päältä hävinneet. Jäljellä niistä ei ole muuta kuin hengen ja tiedon aseilla saavutetut voitot. Jos nyt uutta sivistystä tahdomme luoda, kuinka silloin turvautuisimme keinoon, joka on osottautunut tehottomaksi ajan pitkään? Uusi yhteiskunta on luotava uudelle pohjalle.

„Ja tämä on Suomen kansan hengen mukaista. Suomi on vanha kansa, mutta se on kutsuttu uudestisyntyneenä alottamaan uutta sivistystä. Aito suomalainen tietäjäkansa ei turvaudu väkivallan voimaan, vaan siveelliseen väkeen ja voimaan. Sen vahvuuden kallio on hengessä ja tiedossa. Yksimielisesti ja vakavasti se hävittää vanhan yhteiskunnan väärät muodot ja asettaa uusien lakien nojalla uuden järjestyksen. Riidasta luovutaan, luokkaviihasta kieltäydytään, kaikki riemuitsevat siitä, että onnen siemeniä kylvetään yltympäri . . .

„Olen kuvitellut, että me suomalaiset todella olisimme suomalaisia – hitaita, joröjä, riidanhaluisia, mutta täynnä hyvää tahtoa pohjalta . . .

„Ja jos kysymme teosofiselta elämänymmärrykseltämme, mitä uusi yhteiskunnallinen pohja sisältää, saamme empimättä vastauksen: pois sota, pois väkivaltaisuus kaikissa sen muodoissa. Valtio ei saa uhata toisia valtakuntia, vaan on sen asetettava yhdenvertaisuuden ja veljeyden kannalle toisia maita ja kansoja kohtaan. Yhteiskunta ei saa pelotella omia jäseniään rangaistuksen ja vainon uhalla, jos eivät nämä sen lakeja tottele, vaan on sen kasvatettava heitä kaikkia kunnan kansalaisiksi, jotka tuntevat yhteiskuntansa lait, hyväksyvät ne ja noudattavat niitä vapaasta halustaan. Semmoinen on ihanne ja siihen päin teosofia neuvoo meitä pyrkimään. Olisiko niin mahdotonta, niin järjetöntä, niin epäkäytännöllistä kerrankin yrittää ja koettaa jotain uutta? Pitääkö kaikkien hyvien pyrkimysten, kaikkien jalojen toiveitten aina hukkuu kyyneliin ja verivirtoihin?“

Näin kirjoitin vielä joulukuussa, vaikka silloin jo pelkäsin pahinta. Nyt en tietenkään saata ajatella aivan samalla tavalla. Oma periaatteeni on luonnollisesti muuttumaton, uskon yhä vieläkin rauhan voimiin, mutta en enää odota, että Suomen kansa tällä hetkellä toteuttaisi aseettomuuden ihannetta. Osa kansastamme petti odottamattomalla tavalla juuri aseettomuuden aatteen, jonka se sosialistisen maailmankatsomuksen mukaisesti oli omaksunut ihanteekseen. Kuinka silloin kansan enemmistö rauhallisena olisi voinut katsella vähemmistön vallankumousta? Tietysti sekin tarttui aseisiin torjuakseen ihanteensa pettäneiden, harhaan johdettujen työväenjoukkojen ja muukalaisten viekötkäyksiä yhteiskuntaa ja sen yksilöitä vastaan. Niin raskas kuin totuus on, on se tunnustettava.

Ja samalla siirtyy nyt meilläkin se aseettomuuden periaate, joka on kansallishaltiamme dharmassa, eksoteerisesta taas esoteeriseksi. Se koskee Jeesuksen Kristuksen välittömiä oppilaita, mutta ei vielä toteudu koko kansan elämässä. Toivottavasti nykyinen kärjistynyt tilanne maailmassa on ohimenevä, joten kerran taas koittaa päivä, jolloin Suomen kansan karmassa on mahdollisuus toteuttaa ihanne.

Sitä odotellen saamme suunnata sivistystarmoamme toisille aloille.

V.

Kaksi onnen perusehtoa.

Jos hallitus, jonka silmämääränä olisi kansan onni, kysyisi neuvoa, miten yhteiskuntaoloja olisi järjestettävä, olisi olemassa periaatteellinen ohjelma, jonka soveltaminen käytännössä ei luulisi kohtaavan voittamattomia vastuksia.

Tämä periaatteellinen ohjelma voidaan lausua ilmi kahdessa teesissä: 1) ihmiset ovat yhdenvertaisia jumalan edessä ja 2) ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. „Jumala“ kuvaa kaikkia niitä elinehtoja, jotka luonnostaan kuuluvat ihmisen maalliseen elämään, kuten auringonvalo ja -lämpö, ilma, vesi, maa j. n. e., „laki“ taas niitä elinehtoja ja olosuhteita, joiden synnyttämisessä me ihmiset itse olemme osallisia.

Nyhdän kaikki tunnustamme selviöinä nuo kaksi väitettä. Ei kukaan kiellä, ettemme olisi yhdenvertaisia sekä jumalan että lain edessä. Mutta emme ajattele johdonmukaisesti, vaan supistamme noiden väitteiden merkityksen niin pieneen alaan, että niiden käytännöllinen kantavuus on miltei mitätön. Sillä jos ihmisten yhdenvertaisuus jumalan edessä tarkoittaa vain joitain kuolemantakaisia seikkoja tai siveellistä samankaltaisuutta omantunnon edessä, ei „jumala“ vielä ole astunut vaikuttamaan jokapäiväiseen käytölliseen elämään. Ja jos yhdenvertaisuus lain edessä vain tarkoittaa sitä, että oikeus- ja riita-asioissa tuomitaan jokaista yksilöä samojen pykälien mukaan, huolimatta hänen yhteiskunnallisesta asemastaan, rikkaudestaan tai köyhydestään, ulottuu tässä kohden yhdenvertaisuus ainoastaan huonompaan minään, jota vastoin ihmisen, parempi minä, hänen siivo jokapäiväinen minänsä jää lain ulkopuolelle ilman sen suomaa yhdenvertaista oikeutta; ja täten tämäkin yhdenvertaisuus on varsinaisesti syrjässä käytännöllisestä elämästä.

Jos sitä vastoin ennakkoluulottomasti tulkitsemme selviömme, joudumme niihin johtopäätöksiin, jotka edellä mainitsimme.

Kun nyt sanomme, että ihmiset ovat yhdenvertaisia jumalan edessä, tarkotamme siis, että kaikilla ihmisillä, syntyessään maan päälle, on sama luonnollinen oikeutus osallisuuteen luonnon perusantimista, kuten maasta, ilmasta, vedestä j. n. e. — eli kaikesta siitä, jota ihminen ei ole työllään luonut. Tämä ei tietenkään estä ihmisiä vapaaehtoisesti luopumasta näistä oikeuksista ja keskinäisillä sopimuksilla järjestämästä luonnonantimien käyttöoikeutta. Mutta se asettaa ehdoksi, että ihmiseltä ei väkivallalla riistetä hänen luonnollisia oikeuksiaan.

Kysymyksellä on monta puolta, mutta pitääksemme silmällä yhtä tärkeimpiä, sanoisin, että ihminen, joka syntyy maan päälle, on luonnostaan oikeutettu maata viljelemään. Tämä puoli asiasta käsittää siis koko tuon laajakantoisen kysymyksen maan omistusoikeudesta. Ryhtymättä ratkaisemaan kysymystä, kumpiko järjestelmä on parempi, yksityinen vaiko yhteinen (valtiollinen, kansallinen) maanomistus, jolloin yksilöt vain vuokraisivat valtion maata, täytyy meidän kuitenkin tunnustaa se ehdoton periaate, että yhteiskunta ei saa asettaa esteitä yhdenkään yksilön halulle maata viljelemään vaan päinvastoin on velvollinen häntä siinä kohden auttamaan. Ehkä oikea käytännöllinen periaate olisi hiljainen asteittainen siirtyminen yksityisestä maanomistuksesta yhteiseen, joka tapahtuisi esim. siten, että valtio kieltäisi maan myymisen yksityisille ja itse esiintyisi ainoana ostajana. Turhaa minun on tässä vedota kokemukseen ja viitata niihin vaikeuksiin, jotka aina ovat kohdanneet köyhää, maatonta yksilöä, kun hän on tahtonut perustaa kodin luonnon helmaan ja etsiä toimeentulonsa peltojen povesta. Nuo seikat ovat kaikille tuttuja, ja lainlaatijaimme pohtima

torpparikysymys on todisteena siitä, että alamme oivaltaa, mitä elämä meiltä tässä kohden odottaa ja vaatii. Mutta vielä emme ole menneet johtopäätöksissämme kyllyiksi pitkälle.

Suomi on ennen kaikkea maanviljelysmaa, ja sota-ajan kokemukset ovat meille opettaneet, että leivän hankkiminen omasta maasta on kansamme ensimmäisiä ehtoja. Miksi ei siis valtio voisi vuosittain uhrata joitakuuta kymmeniä miljooneja ostaakseen maata niiltä, jotka sitä haluavat myydä, siten estääkseen jobbausta ja keinottelua maatilakauppojen alalla ja tarjotakseen maata vuokralle niille, jotka todella haluavat sitä viljellä? Voisihan vuokratrahteja valtion kanssa laatia semmoisiksi, että ne takaavat yksilön oikeutta maan käyttämiseen niin kauan kuin hän haluaa, vieläpä pitävät silmällä hänen perillistensä etuoikeuksia, jos he haluaisivat jatkaa sen käyttöä; samalla kuin tietysti maan vuokraaja olisi velvollinen täyttämään valtion asettamia ehtoja ja takaamaan valtiolle, että maa tulee kunnollisesti viljellyksi ja hoidetuksi. Monenlaisilla kilpailuilla ja palkinnoilla voisi sitten valtio kannustaa maanviljelijöitä parastaan yrittämään, jonka lisäksi valtio omilla malli- ja koulutiloillaan kokeilisi kaikenkaltaisilla uudistuksilla ja parannuksilla.

Toinen selviömme kuului, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja tällä tarkotamme taas, että yhteiskunnan tulee tarjota samat mahdollisuudet omissa luomissaan elämäehdoissa kaikille yksilöille poikkeuksetta. Ja mitkä ovat nämä ihmisten luomat olosuhteet? Sivistys, kulttuuri.

Yhdenvertaisuus jumalan edessä merkitsee, että joka ihmisellä on oikeus aineelliseen työhön ja toimeentuloon, jota oikeutta ei väkivaltaisesti häneltä saa riistää. Se on oikeutta työhön, ei laiskuuteen. Yhdenvertaisuus lain edessä merkitsee taas, että jokaisella yksilöllä on oikeus siihen henkiseen sivistykseen, minkä yhteisö on saavuttanut. Tietysti hänestä itsestään riippuu, missä määrin hän kykenee omaksumaan tätä henkistä sivistystä ja kuinka pitkälle hän siinä tahtoo edistyä. Hän on vain yksilönä oikeutettu vaatimaan, että yhteiskunta tarjoaa hänelle samat ulkonaiset sivistysmahdollisuudet ja edellytykset kuin toisillekin. Tämä on toisin sanoen suuri ja tärkeä kysymys kasvatuksesta, joka yksin voi laskea pohjan ihmisten yhdenvertaisuudelle lain edessä, s. o. yhteiskunnallisessa elämässä. Kuinka tämä uudistus on toteutettava?

Koulujen ovet on avattava kaikille poikkeuksetta. Tämäkin periaate saavuttaa yhä enemmän tunnustusta. Ja pohjasivistys on tehtävä samaksi kaikille. Alkuasteilla ei tarvita „kansan-“ ja „oppi“-kouluja – sama pohjakoulu tarjoaa saman henkisen ravinnon sekä ylhäisille että alhaisille. Ja tämä kasvatuseriodi käsittää läpimitaten ikävuodet 7-14. Vasta tämän jälkeen alkavat jatkokoulut, joista toiset vievät käytännöllisille, toiset tietopuolisille aloille. Kun jo pohjakoulussa annetaan opetusta käsitöissä ja käytännöllisissä aineissa, saattaa useimmissa tapauksissa loppuluokilla päättää, mihin kullakin lapsella on halua ja taipumusta. Täten ei ole mahdotonta valita sopiva jatkokoulu.

Näin menetellen yhteiskunta täyttää velvollisuutensa yksilöitä kohtaan. Se ei heitä ketään orvoksi, vaan tunnustaa kaikki yhtä rakkaiksi lapsikseen.

Tämä yhdenvertaisuus kasvatuksessa ei suinkaan tee yksilöitä yhdenkaltaisiksi eikä poista sitä työnjakoa, jonka nykyisenä ilmauksena ovat yhteiskuntaluokat. Työnjako on luonnollinen ja välttämätön, mutta yhteiskuntaluokat eivät saa olla kasteja, vaan työjärjestöjä.

Kerrotaan, että vanhassa Indiassa viisaat tietäjät johtivat kutakin syntyvää sielua siihen perheeseen ja siihen luokkaan, joka vastasi hänen omia taipumuksiaan ja kykyjään. Silloin siis jokainen sielu joutui syntyessään oikeaan kohtaansa, sai sopivan kasvatuksen, sopivan työn ja sopivan yhteiskunnallisen aseman. Hän oli syntymästään saakka joko työmies, kauppias, soturi tai opettaja eikä mitään ristiriitoja herännyt hänen sielussaan. Myöhemmin eivät tietäjät enää johtaneet sieluja samalla tavalla kuin alussa. Nämä syntyivät maan päälle oman onnensa nojaan. Mutta vanha traditsioni pysyi voimassa. Se oli kiteytynyt kastilaitokseksi. Yksilö oli tuomittu pysymään omassa kastissaan. Siirtyminen kastista toiseen oli mahdoton. Syntyminen oli se kohtalo, jota ei voinut paeta.

Samansuuntaista on ollut länsimaillakin, vaikka nyt jo yleisesti tunnustetaan kastilaitoksen luonnottomuus ja vääryys. Rajat luokkien välillä on tehty mahdollisimman mataliksi, niin että yksilöillä on tilaisuutta siirtyä luokasta toiseen. Tämä siirtyminen on kuitenkin saanut tapahtua yksilöiden vastuulla ja heidän ponnistuksillaan. Yhteiskunnan positiivinen myötävaikutus on vielä ollut heikko. Jos sitä vastoin yksilöitä kasvatettaisiin yhdenvertaisesti ja jokaiselle olisivat avoinna kaikki yhteiskuntaluokat, silloin oltaisiin aivankuin vapauduttu sokean kohtalon painajaisesta ja koko luokkaerotus olisi muuttunut vapaaksi inhimilliseksi ja yksilölliseksi työnjaoksi.

Jos esim. Suomen kansa toteuttaisi tämänlaatuisen ohjelman maa- ja koulukysymyksen suhteen, uskon, että olisimme ottaneet pitkän askeleen kaikkein onnea kohti. Veljeyttä olisi silloin niin paljon yhteiskunnallisissa oloissa toteutettu kuin nykyään on mahdollista. Isänmaa olisi kuin paratiisi, jota jokainen on kutsuttu viljelemään ja kaunistamaan. Kansa olisi kuin veljeskunta, jossa jokainen ilolla täyttää oman tehtävänsä, tietäen, että tehtävä ei ole halpa-arvoinen, oli se kuin vaatimaton tahansa, vaan että tekijä on huono ja halpa, ellei hän tehtävänsä suorita niin hyvin kuin konsanaan voi.

Pekka Ervast.

Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?

Onnellinen yhteiskunta on se, jossa ihmiset ovat onnellisia. Toiset sanovat, että ihmisten onni kokonaan riippuu niistä olosuhteista, joissa he elävät: muuttakaamme ihmisten ympäristö sopusuhtaiseksi ja iloiseksi, ja ihmiset itse muuttuvat iloisiksi ja onnellisiksi. Toiset sanovat, että ihmisten onni on kokonaan riippumaton ulkonaisista olosuhteista: ihminen voi olla yhtä onneton uhkeassa linnassa kuin halvassa mökissä, yhtä onnellinen ja tyytyväinen syrjäisessä maakylässä kuin suurkaupungin sivistyskeskuksessa; turha on onnen kannalta suunnitella muutoksia yhteiskuntaoloissa.

Totuus käy nähtävästi kultaista keskietä. Ihmisen korkein, henkinen, uskonnollinen onni on epäilemättä ulkonaisista riippumaton, mutta tämä onni on harvoille suotu; suuri enemmistö kulkee kehityksessään kaukana pyhimysten kaidalta tieltä. Mutta onnea ajateltaessa on otettava lukuun niiden onni ja kehitys, jotka kuuluvat enemmistöön. Ja heidän kannaltaan on epäilemättä totta sekin, että vaikeat ja luonnottomat olosuhteet masentavat ihmisten mieliä ja tekevät heidän elämänsä raskaaksi.

Näin ollen on paikallaan sanoa, että ympäröivät olosuhteet ja ihmiset ovat onnen luomisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Ympäristö ei ole ainoa tekijä, tekijänä on ihminenkin.

Millä tavalla sitten ihmiset ovat tekijöinä onnellisen yhteiskunnan luomisessa? Mikäli ihmiset ovat tietämättömiä, valistumattomia, raakoja, sikäli ovat onnettomia, olivatpa ulkonaiset olosuhteet kuinka sopusuhtaiset tahansa. Ihmisten täytyy muuttua, sivistyä, valistua, luopua materialistisesta maailmankatsomuksesta ja tavoitella aatteellista elämänymmärrystä, jotta voisivat viihtyä, menestyä ja olla onnellisia paremmissa olosuhteissa.

Käsi kädessä kulkevat nämä molemmat kehityslinjat: ihmiset itse sielukkaammiksi, ympäröivät olosuhteet sopusuhtaisemmiksi!

Kolme taikasanaa on, joiden kätkemät aatteet ovat elähyttäneet ihmissieluja toista sataa vuotta, vaikka niitä vielä on vain puolinaisesti ja pintapuolisesti ymmärretty. Nuo taikasanat ovat: vapaus, veljeys, tasa-arvoisuus.

Veljeys on ihmisen ruumiillisen olemuksen ydin, tasa-arvoisuus hänen sielullisen minänsä salaisuus ja vapaus hänen henkensä synnynnäinen jumalallinen oikeus.

Mikäli nämä aatevoimat elävät ihmisten mielissä, sikäli ne vaikuttavat historiassa. Hedelmöittämällä ihmisten sieluelämää ne saavat aikaan muutoksia yhteiskunnissa. Ja muutokset ovat pysyväisiä, kun aatteiden pyhä tuli on ihmisiäkin puhdistanut.

I.

Kolme parlamenttia.

Kysymys. Mitä kuulenkaan — kolme parlamenttia? Tarkoitatteko, että esim. meillä Suomessa pitäisi olla kolmet valtiopäivät yhtäikaa, vai tarkoitatteko ehkä, että luopuisimme yksikamarijärjestelmästä ja palaamalla takaisin vanhaan säätyjärjestykseen perustaisimme uudestaan kolme kamaria entisen neljän asemasta?

Vastaus. En suinkaan tarkoita mitään palaamista vanhoihin systeemeihin. Vanhalla säätyjaolla oli omat puolensa, mutta se ei tehnyt ihmiskuntaa onnelliseksi. Kansojen onni on kai kuitenkin — ainakin oleva — kaikkien lainlaatijain päämäärä. Sentähden meidän täytyy turvautua järjestelmään, joka paremmin kuin vanha takaa kansamme onnen.

Kys. Mutta nykyinen yksikamari on juuri suunnaton uudistus!

Vast. On tietenkin, mutta ei niin paljon siinä, että edustajat istuvat yhdessä sen sijaan että ennen istuivat neljässä huoneessa, vaan pikemmin siinä, että kansan edustajat todella valitaan uudella tavalla nyt, kun jokaisella kansalaisella on äänioikeus.

Kys. Siinäpä sen näette. Mitä teillä siis on moittimista? Mitä parempaa enää voitte löytää?

Vast. Kuten sanoin: yksikamarijärjestelmä on yhä vielä puutteellinen. Tarvitsemme kolme, mutta ei kolme kamaria samoilla valtiopäivillä, vaan kolme parlamenttia.

Kys. Kolme eri parlamenttia?

Vast. Niin, kolme eri parlamenttia: poliittinen, taloudellinen ja sivistyksellinen — nimitettäköönpä niitä sitten vaikka eri nimillä valtiopäiviksi, talouskamariksi ja kulttuuriparlamentiksi.

Kys. Mutta miksikä? Valtiopäivillähän juuri pohditaan ja ratkaistaan sekä poliittisia että taloudellisia ja kulttuurikysymyksiä.

Vast. Tietenkin, ja siinä onkin koko järjestelmän heikkous. Valtiollisia ja taloudellisia tai kulttuurikysymyksiä ei saa sekoittaa toisiinsa — silloin toinen joutuu toisesta kärsimään, — vaan niitä on pohdittava ja ratkaistava itsenäisesti ja vapaasti. Jos esim. taloudellisia asioita järjestetään poliittisia näkökohtia silmälläpitäen, käy niinkuin maailmansodassa: tulee nälänhätä ja vallankumous. Jos samoin

sivistysasioita, joihin m. m. kuuluu uskonto, alistetaan palvelemaan valtiollisia tarkoituksia, silloin saamme – niinkuin meillä nyt on – valtiokirkon, joka pitkinä vuosisatoina on jarruttanut henkistä kehitystä.

Kys. Tahtoisitte siis kirkon erilleen valtiosta?

Vast. Tietysti, sillä kaiken henkisen elämän sisin ehto ja tunnusmerkki on vapaus. Uskonto kai on tärkeämpi kuin kirkko ulkonaisena laitoksena – ja uskonnon henki viihtyy ainoastaan vapaudessa.

Kys. Mutta eikö uskonnon auktoriteetti riipu kirkon voimasta? Jos kirkko eroitetaan valtiosta, heikkenee se. Ja millä tavalla valtio sitten olisi kirkkoa sortanut?

Vast. Ehkei niin paljon kirkkoa, koska kirkko mielellään on palvellut valtiota, joka sitä aineellisesti ja maallisesti turvasi, – tästä tietysti tekevät poikkeuksen vallankumousajat (esim. Ranskan suuri vallankumous kahdeksannellatoista vuosisadalla ja meidän päiviemme bolshevikivalta Venäjällä), – mutta sitä enemmän uskontoa.

Kys. Millä tavalla valtio on uskontoa sortanut?

Vast. Mikä kysymys! Kuvitelkaa esim., että olisitte ollut duhoboori Venäjällä tsaarivallan aikana: oliko teillä vapaus elää vakaumuksenne mukaan? Duhoboorit uskoivat, että Kristus kielsi sodan ja tappamisen ja miekan kannon. Kristuksen nimessä he kieltäytyivät asevelvollisuudesta. Mikä oli seurauksena? Vankeus tietysti, ellei kuolema. Eikö se ollut uskonnon, hengen ja omantunnon vapauden sortamista? Tai ottakaa esimerkki omasta maasta. Luuletteko, että pelastusarmeija alkuvuosina sai vapaasti ja esteettömästi toimia meillä? Silloinpa erehdytte. Kirkkomme, jolla oli valtiomahti takanaan, piti kristillisen sielunhoidon vaativan, että pelastusarmeijan ensimmäiset upseerit silloin tällöin istuivat vankilassa «luvattomien» kokousten pidosta. Niin paljon valtio ja valtiokirkko kunnioitti ihmisten uskontoa ja uskonnollista elämää.

Kys. Tuohan kyllä oli sortoa.

Vast. Ja eikö se yleensä johdu sorretusta eli epävapaasta tilasta, että kirkko aina hyväksyy ja siunaa valtion toimenpiteitä? Kun valtakunta esim. lähtee sotaan – olipa se vaikka valloitus- ja ryöväys-sota, – niin eikö kirkko lippuja siunaa, eikö se rukoile menestystä omille ja tuhoa «vihollisen» aseille? Onko teidän mielestänne tämä sopiva uskonnon arvokkuudelle? Eikö koko henkinen elämä kadota merkitystään, eikö se muutu hunbugiksi, kun se asetetaan maallisten, jopa itsekkäidenkin tarkoituksien palvelijaksi?

Kys. Saattaa niin olla. Tämä asia tuleekin ratkaistuksi uskonvapauden ja – jos niin tahdotte – kirkon valtiosta eroittamisen kautta. Mutta mitä tekemistä sillä on kulttuurituriparlamentin kanssa?

Vast. Uskonto ei ole ainoa henkisen elämän muoto. Henkiseen elämään kuuluu kaikki kasvatus ja opetus (koulut ja yliopistot), kaikki kirjallisuus, taide, musiikki j. n. e. Kaikkia näitä henkisen elämän muotoja on suojattava poliittiselta ja taloudelliselta painostukselta, kaikkien niiden täytyy hengittää ehdottoman raitista ja vapaata ilmaa. Sitä varten henkinen elämä tarvitsee omat edustajansa, oman parlamenttinsa, joka sen parasta katsoo.

Kys. Teidän mielestänne siis koulutkin ovat eroitettavat valtiosta. Mutta kuinka käy silloin yleisen koulupakon, joka sentään on uuden ajan saavutuksia. Jos ei valtio avusta kouluja, jos ei valtio velvoita kansalaisia lähettämään lapsiansa kouluun, joudumme varmasti takaisin keskiajan pimeyteen. Sitä kai ette pidä suotavana?

Vast. En suinkaan, mutta en ollenkaan näe, millä tavalla kulttuuriparlamentti syöksisi meidät keskiaikaiseen pimeyteen! Mitä ensinnäkin valtion avustukseen tulee, niin miksikä luulette, että se lakkaisi? Kuinka valtio lakkaisi avustamasta ja tukemasta aineellisesti kouluja ja yliopistoja, kirkkoja ja yhdyskuntia, tiedettä, taidetta, kirjallisuutta ja yleensä sivistysrientoja? Päinvastoin: valtio on tähän saakka omistanut liian vähän tosi huomiota henkiselle elämälle. Katsokaa minkä tahansa valtakunnan tulo- ja menoarvioita! Sivistys saa paljon vähemmän rahallista avustusta osakseen kuin esim. sotalaitos.

Kys. Mutta äsken sanoitte, että kulttuuriparlamentti ei sekaantuisi taloudellisiin asioihin?

Vast. Ei sekaantuisikaan. Se ainoastaan esittää omat näkökantansa ja tarpeensa, omat aineelliset vaatimuksensa, mikäli niitä esiintyy. Muistakaa, että tämän uuden järjestelmän mukaan kaikki sivistyslaitokset, kirkot ja koulut (samaten kuin esim. näyttämöt jo meidän aikanamme), ovat vapaita ja itsenäisiä laitoksia, jotka elävät omalla työllään ja vain osaksi tarvitsevat valtiollista kannatusta, jota muuten koulut tarvitsevat paljon suuremmassa määrässä kuin esim. kirkot. Mitä muuten koulupakkoon tulee, miksi luulette vanhempien lakkaavan lähettämästä lapsiaan kouluun vapaassa yhteiskunnassa, jossa ovat tilaisuudessa hankkimaan lapsilleen mielensä mukaista opetusta ja kasvatusta? Päinvastoin uskon, että sivistystarve kasvaa yhä suuremmaksi, kun monipuolisemmin se on tyydytettävissä. Monet nykyajan vanhemmat saattavat pahoitella, että heidän lapsiaan kasvatetaan kouluissa liian yksipuolisesti, esim. uskonnollisesti liian ahdasmielisesti tai tieteellisesti liian materialistisesti, tai että liian yksipuolisesti kehitetään lasten ymmärrystä sydämen ja tunteen, mielikuvituksen ja tahdon kustannuksella, tai että opetusjärjestelmä on turhan tietopuolista ja liian vähän käytännöllistä y. m. Vapaassa yhteiskunnassa kulttuuriparlamentti pian poistaisi epäkohtia ja panisi toimeen kokeiluja uusilla periaatteilla ja edellytyksillä. Ja huomatkaa: vapaassa yhteiskunnassa henkinen elämä ei enää ole «valtion hyväksymää» ja siinä mielessä «laillista». Ei ole enää «valtiokirkkoa» ja enemmän tai vähemmän halveksittavia «lahkoja» ja «eri uskolaisseurakuntia»; ei ole enää valtion kannattamaa «virallista» tiedettä ja sen ohella enemmän tai vähemmän epäilyttävää «vapaata tutkimusta» j. n. e. — vaan kaikki on kuten sanoin vapaata ja itsenäistä ja samalla tunnustettua ja tavallaan «laillista». Sillä onhan kulttuuriparlamentti valtiolaitos ja samalla vapaan henkisen työn edustaja.

Kys. Entä sitten taloudellinen parlamentti eli talouskamari, kuten sanoitte? Mikä tehtävä sillä on?

Vast. Sen tehtävä lyhyesti sanoen on huolehtia kansan yksilöiden aineellisesta hyvinvoinnista ja valtakunnan taloudellisesta menestyksestä. Se pohtii niitä monia käytännöllisiä kysymyksiä, jotka nytkin ovat valtiopäivillä esillä, mutta vapaana poliittisista rajoituksista. Se katselee asioita hyödyn, menestyksen, yleisen ja yksilöllisen hyvinvoinnin kannalta — sen alaan kuuluu esim. tullikysymys, kauppa, kysyntä- ja tuotanto-suhteiden järjestely, maanomistuksen käytännöllinen ratkaisu, teollisuuden ja maanviljelyksen edistäminen j. n. e. Sen tulee valvoa, ettei maassa ole köyhyyttä eikä hätää, ja samalla pitää silmällä, että kansan yleiset ja yhteiset varat alati lisääntyvät ja kasvavat, sillä niillä varoilla edistetään kulttuuria sekä ylläpidetään yhteiskunnallinen järjestys ja valtion olemassaolo. Näistä asioista meidän ei tarvitse pitemmältä puhua, sillä ne ovat niin läheisiä ja päivänseiviä. Jokainen ymmärtää, että niitä varten tarvitaan valtiopäivät.

Kys. Mutta en vielä oikein ymmärrä, mitä varten pitää olla eri parlamentit. Eikö samoilla valtiopäivillä käy pohtiminen niinhyvin aatteellisia kuin aineellisia asioita?

Vast. Tottakai, jos vain olisi ajasta ja paikasta kysymys. Mutta ettekö huomaa, että tässä on kysymys elävistä ihmisistäkin? Harvoin sama yksilö on niin monipuolinen, että hän yhtä suurella harrastuksella ja asiantuntemuksella kykenee ratkaisemaan niin erilaisia asioita kuin esim. maitotalouden edistämiseen tarvittavia toimenpiteitä ja jonkun uuden tieteellisen professorintoimen perustamista. Eri parlamentit ovat välttämättömät juuri inhimillisen työnjaonkin perusteella.

Kys. Nyt ymmärrän paremmin. Tarkoitatte siis, että kussakin parlamentissa on niin sanoakseni ammattiväkeä?

Vast. Tottakai. Sehän juuri on hullua nykyisessä järjestelmässä, että kaikenlaiset oppineet yliopistomiehet, virkamiehet, sanomalehtimiehet, asianajajat y. m. s. pohtivat ja ratkaisevat maanviljelys-, teollisuus-, kauppa-, tulli- y. m. kysymyksiä, joita perinpohjin ja käytännöllisesti saattavat käsitellä ainoastaan asiantuntijat: maanviljelijät, työmiehet, teollisuudenharjoittajat, kauppiat j. n. e.

Kys. Totta kyllä, mutta eivätköhän oppineet tuo mukanaan asioiden käsittelyyn semmoisia aatteellisia ja oikeudellisia näkökantoja, joita ei liioin ole hyvä syrjäyttää?

Vast. Oikeudentuntoa on kyllä «käytännönkin» ihmisillä. Ei taloudellinen parlamentti ole varkain tai ryövärein eduskunta. Tietysti nämäkin ihmiset ovat sivistystä saaneet ja hankkineet, tietysti hekin elävät henkistä elämää. Sivistyslaitoksethan ovat heidän kasvattajiaan, ja valtakunnan opettajat ja profetat ovat heillekin selittäneet oikeuden ja totuuden periaatteita. Eivät he istu talouskamarissa loukatakseen oikeutta, vaan palvellakseen hyötyä. Jos esim. ihminen on pelastettava hukkumasta, ei ole paikallaan ensin tutkia asemaa filosofisesti. Talouskamari on toiminnan parlamentti. Oikeudellisista näkökannoista huolehtii poliittinen parlamentti.

Kys. Kumpi siis ratkaisee kysymystä työmiesten palkoista esim.? Tämä kai on puhtaasti taloudellinen kysymys?

Vast. Ei ole, sillä on oikeudellinenkin puolensa. Talouden kannalta voisi kysymystä ratkaista joko työmiesten etua silmälläpitäen, tai työnantajain tai koko maan. Oikeuden kannalta on taas mikäli mahdollista katsottava kaikkien etua, sekä yksilöiden että yhteiskunnan, eikä missään tapauksessa saa laiminlyödä yksilöiden, esim. työntekijäin, luonnollisia inhimillisiä oikeuksia. Sentähden valvoo poliittinen parlamentti oikeuden tasajakoa, kun taas talousparlamentti parhaimman kykynsä mukaan ratkaisee asioita käytännössä. Kaiken taloudellisen käytännön luonnollisena ojennusnuorana on inhimillinen hyväntahtoisuus ja veljeys.

Kys. Riippuu siis kuitenkin ihmisistä, millä tavalla asiat ratkaistaan.

Vast. Kuinka muuten? Olemmehan elävä yhteiskunta. Eivät mitkään kuolleet säännöt ratkaise elämän eläviä kysymyksiä.

Kys. Huonot ja puolueelliset ihmiset saattavat tehdä huonoja ja puolueellisia päätöksiä.

Vast. Miksi olettaa, että eduskunnan yksilöt ovat huonoja ja puolueellisia. Kansa valitsee edustajansa. Tottakai se valitsee parhaimmat miehensä ja naisensa, semmoiset, joilla on järki, omatunto ja sydän!

Kys. Ehkä niinkin.

Vast. Varmasti on niin. Puoluepukari ei menesty arvokkaassa parlamentissa. Suunsoitto ei auta siinä, missä on tehtävä järkeviä päätöksiä. Ja muuten: mimmoinen on kansa, semmoinen on eduskunta. Emme voi odottaa täydellistä. Ja miksi odottaisimmekaan?

Kys. Hm. Puhukaa nyt tuosta kolmannelta parlamentista — poliittisesta. Mikä se on?

Vast. Se on yhteiskunnallisen ja valtiollisen järjestyksen, kansalaisten turvallisuuden ja oikeuden parlamentti. Se pohtii ja ratkaisee oikeudellisia ja poliittisia kysymyksiä, virkailaitoksia koskevia, sotilaallisia ja poliisikysymyksiä. Koko virkamiehistö, s. o. kaikki, jotka ovat välittömästi valtion palveluksessa ja nauttivat valtiolta palkkaa, — on poliittisen parlamentin valvonnan alainen ja sille vastuullinen. Toiselta puolen, kuten

sanoin, tämä juriidinen parlamentti valvoo esim. työntekijäin ja työnantajain välisiä suhteita, pitäen silmällä, ettei kummallakaan puolella tapahdu ihmisen luonnollisia oikeuksia loukkaavia vääryyksiä, ja on siten vuorovaikutuksessa talouskamarin kanssa. Poliittinen parlamentti muistuttaa eniten vanhaa eduskuntaa; siksi olenkin sille ehdottanut nimen valtiopäivät. Sen jäsenet valitaan yleisen äänioikeuden perusteella, ja kun se vapautuu kaikista ekonomisista kysymyksistä, on syytä olettaa, että se unohtaen puolueelliset näkökannat pitää silmällä koko maan ja kaikkien kansalaisten parasta. Ovathan kaikki yksilöt yhdenvertaisia lain edessä – ainakin niiden pitäisi olla. Tämä oikeudellinen yhdenvertaisuus onkin oleva valtiopäivien tunnuslause ja niiden sisäinen, johtava henki.

Kys. Tämäkö parlamentti se siis on lakia laativa eduskunta?

Vast. Tämä. Se laatii lait, s. o. antaa niille muodon, mutta lakien henki, abstraktiset oikeuskäsitteet ja periaatteet, tulevat kulttuuriparlamentilta.

Kys. Jos nyt siis on kysymyksessä jokin yhteiskunnallinen uudistus, kumpi parlamentti ratkaisee asian?

Vast. Jos uudistus on sitä laatua, että se muutta mutkitta mahtuu vanhoihin oikeuskäsitteihin, silloin sitä käsittelee poliittinen parlamentti. Mutta jos siinä on periaatteellisesti uusia näkökohtia, jotka edellyttävät uusia oikeuskäsitteitä, silloin ensin ratkaistaan kulttuuriparlamentissa, onko suotava huomiota ehdotukselle. Jos kulttuuriparlamentti sen hyväksyy, menee se valtiopäiville. Ottakaamme esimerkki. Joku Suomen kansalainen ehdottaa, että luterilaisen kirkon jäsenille on myönnettävä suurempia poliittisia oikeuksia kuin esim. «kastamattomille». Tätä voidaan pitää periaatteellisena kysymyksenä, jolloin se menee kulttuuriparlamenttiin. Nyt on luonnollista, että parlamentti nauraa semmoiselle ehdotukselle, joka sotii hyväksytyä oikeuskäsitystä vastaan. Mutta jos sattuisi, että parlamentti asettuisi ehdotuksen puolelle, menisi ehdotus valtiopäiville. Siellä se muutta mutkitta ratkaistaisiin sen oikeustajunnan mukaisesti, joka perustuslain voimalla sanoo: ihmiset ovat poliittisesti tasa-arvoisia. Miten päättää siis poliittinen parlamentti? Näin se päättää: jos «kastamaton», on Suomen kansalainen, on hänellä Suomen kansalaisen poliittiset oikeudet.

Kys. Mutta eivätkö n. s. valiokunnat nykyisessä järjestelmässä tee samaa palvelusta? Eiväthän nykyiset valtiopäivätkään ratkaise asiaa, ellei sitä ensin ole valmistettu toisessa tai toisessa valiokunnassa. Miksi siis nimittää näitä valiokuntia parlamenteiksi?

Vast. Nyt käsitte väärin koko kysymyksen. Eihän valiokunnilla ole mitään valtaa. Ratkaisut tapahtuvat aina valtiopäivien täysistunnoissa. Mutta tässä esitetystä uudesta järjestelmästä on kolme parlamenttia, joilla kullakin on täysi ratkaisuvallta omalla alallaan. Niillä saattaa kylläkin olla omia valiokuntiaan työnsä helpoittamiseksi, mutta kaikki kolme ovat keskenään yhdenarvoiset.

Kys. Niinpä niin, huomautukseni oli ajattelematon. Mutta eikö yleensä koko lainlaatimistyö tule paljon mutkikkaammaksi ja hitaammaksi, jos on kolme eduskuntaa? Yhdessäkin jo tuntuu välistä olevan liikaa.

Vast. Uskon päinvastoin, että työ tulee sekä nopeammaksi että tehokkaammaksi, puhumattakaan siitä, että se tulee paremmin harkituksi, arvokkaammaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Kokemus yksin muuten osoittaa, kuinka käytännössä järjestelmä toimii. Enhän minä näitä ehdotuksiani esitä valmiina ohjelmana, vaan periaatteellisesti uutena suunnitelmana.

Kys. Äskenkö te olette ne keksinyt vai joko kauan olette niitä harkinnut ja miettinyt?

Vast. En ole niitä minä ollenkaan keksinyt. Ne ovat luonnollisia ja itsestään selviä sille, joka ymmärtää elämän lakeja. Tahdon näyttää teille, että ne perustuvat inhimillisen elämän luonnollisiin vaatimuksiin. Viisaat ovat niitä aina tunteneet. Viime vuosisadalla eräs syvälinen ranskalainen filosofi ja oppinut *Saint-Yves d'Alveydre* – ja hänen jälkeensä kokonainen koulu ranskalaisia okkultisteja (*Papus, Barlet, Lejay* y. m.) – jo 80-luvulla laajoissa teoksissaan (*Mission des juifs* y. m.) esitti näitä samoja asioita, jopa todisteli, että vanhoissa sivistyksissä esim. (kiinalaisessa, indialaisessa ja juutalaisessa profeettain aikana) yhteiskunnalliset olot olivat tähän suuntaan järjestetyt. Meidän päivinämme on maailmansodan jälkeen tohtori *Rudolf Steiner* Saksassa herättänyt eloon voimakkaan liikkeen näiden samojen periaatteiden toteuttamista varten (*Bund für Dreigliederung des sozialen Organismus*). Tämä liike tähtää Saksan uudestisyntymiseen henkisesti ja aineellisesti, sillä on jo omat äänenkannattajansa, koulunsa j. n. e. Näette siis, että esittämäni suunnitelma ei ole mikään minun päähänpistoni.

Kys. Tämä on mieltä kiinnostavaa kuulla, mutta eivätkö nuo mainitsemanne henkilöt ole maailman silmissä haaveilijoita? Ettekö sitä itsekin ole?

Vast. Tarkoitatte, että olemme löylyn lyömiä, ja että meidän haaveillemme ei kannata omistaa suurtaakaan huomiota? Olemme teidän mielestänne «epäkäytännöllisiä». Sallikaa minun kysyä teiltä: missä siis ovat «käytännön miehet»? Nekö, jotka saivat aikaan maailmansodan, nälänhädän, vallankumoukset? Sekö se on «käytännöllinen» järjestelmä, joka on miljoonia miehiä tappanut, miljoonia perheitä kurjuuteen syössyt, miljoonia peltoja, puutarhoita, taloja hävittänyt? «Käytännölliset» ihmiset ovat todella saattaneet Euroopan valtakunnat vararikon partaalle, mutta missä näette «haaveilijoiden» epäkäytännöllisyyden tulokset? Niissäkö teosofisissa y. m. liikkeissä, joita «haaveilijat» ovat alkuun panneet ja joiden elämänfilosofia on ollut ainoana lohdutuksena tuhansille ja miljoonille ihmisluille nykyajan ylen ja liiaksikin «käytännöllisissä» oloissa? Miksikä nimittää noita ihmisiä «haaveilijoiksi» alentavassa merkityksessä? Minä sanon, että jos semmoisia haaveilijoita olisi enemmän maailmassa, ei olisi niin paljon kurjuutta, tietämättömyyttä ja tuskaa ihmisten yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa oloissa. Oh, «käytännöllisyydestä» ja «epäkäytännöllisyydestä» olisi paljonkin puhumista! Uusi aika ja uusi ihmiskunta tulee arvostelemaan niitä asioita uudella tavalla. Pyydän teitä muuten huomaamaan, että tähän kolme parlamenttia käsittävään ehdotukseen ei sisälly mitään vallankumouksellista mullistusta; se ei ole mitään punaista sosialismia eli bolshevismia, se on vain yksinkertainen pelastuskeino nykyisistä ristiriidoista Euroopan valtakunnissa. Tietysti se edellyttää hyvää tahtoa, tietysti se edellyttää, että kansalaiset huolehtivat maansa menestyksestä ja toivovat toisilleen hyvää; mutta se ei edellytä, että ihmiset olisivat enkeleitä tai että heidän pitäisi luonnottomalla tavalla muuttaa entinen elämänsä.

Kys. Teidän uskonne on vahva. En tosiaan tahdo ennakolta sitä moittia. Jos tuo kolmijako-ohjelma jossain maassa pantaisiin käytäntöön, sittenpähan nähtäisiin, mitä hedelmiä se tuottaisi. Ehkä se tekisi yhteiskunnan sopusuhtaisemmaksi ja ihmiset onnellisemmiksi kuin vanha järjestelmä. Mutta saanko tehdä vielä kysymyksen? Ettekö pelkää, että tuo kolmijako taas hajaannuttaisi ihmisiä, että se taas loisi ikäänkuin kolme luokkaa, jotka keskenään olisivat sotajalalla? Eikö voisi sen kautta elpyä tai pikemmin saada uutta voimaa tai vauhtia vanha luokkataistelu?

Vast. Olen odottanut tätä kysymystä. Vastaan siihen kieltävästi ilman pienintäkään epäröimistä, koska edellyttämäni asiain kehitys on mahdoton. Luokkataistelu edellyttää aineellisia arvoja, joista taistellaan. Luokkataistelu kohdistuu aina tämän maailman hyvyksiin. Mutta nehän ovat kolmijako-ohjelmassa yhden parlamentin – talouskamarin – hoidettavina, toisten parlamenttien huoltaessa toisenlaisista elämänarvoista. Sitäpaitsi parlamentit yhtämittaa ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja yhteistyössä, joten niistä ei mitenkään saata muodostua erillisiä leirejä. Kolmanneksi – ja tämä on tärkein tosiseikka, jota ei saa heittää mielestä – samat ihmiset ovat edustettuina kaikissa kolmessa eduskunnassa. Eihän yksikään ihminen ole yksinomaan esim. ruumiillinen työn tekijä: jokainen työmies on ajatteleva olento, jolla on henkiset tarpeensa ja harrastuksensa. Ei liioin kukaan ole vain henkisen työn tekijä: tarvitsehan jokainen myös ravintoa, vaatteita j. n. e. – ja tämän seikan nojalla hän on jäsen taloudellisessa

yhteiskunnassa. Samoin jokainen kansalainen on poliittisen yhteiskunnan jäsen yhtäläisine poliittisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Täten jokainen on omilla intresseillään mukana kunkin parlamentin työssä, mikä on suunnaton ero entisiin luokkiin verraten, joihin yksilö oli etuinensa kytketty.

Kys. Teidän huomautuksenne valaisee asiaa. Uudessa yhteiskunnassa ei täten tulisi olemaan luokkia enää?

Vast. Ei yhteiskuntaluokkia, mutta kyllä luonnollista työnjakoa.

Kys. Silloin todella poistuisi paha epäkohta, sillä järjettömältä ja julmalta on minusta aina tuntunut, että yksilö ikäänkuin kohtalon pakosta on tuomittu kuulumaan määrättyyn luokkaan.

Vast. Aivan niin. Mutta miksikä? Sentähden vain, että erilaista työtä – eri luokkaan kuulumista – seurasivat erilaiset henkiset, aineelliset ja poliittiset edut ja oikeudet. Työn ja tehtävän erilaisuus ei ole itsessään mitään ihmistä loukkaavaa tai alentavaa. Kadunlakaiseminen on yhteiskunnan hyvinvoinnille yhtä tärkeä toimi kuin professorina yliopistossa opettaminen. Eikä tähän käy huomauttaminen, että voisihan professori loma-aikanaan lakaista katua. Tietysti hän sen voisi tehdä, mutta yhtähyvin hän silloin myös voisi ommella vaatteensa, keittää ruokansa, kukaties ensin viljellä peltonsa j. n. e., jolloin lopulta joutuisimme siihen, että jokainen tekisi kaikkea; mikä olisi sula mahdottomuus. Sentähden työnjako on elämän lakien mukaista, ja meidän ihmisten tulee kunnioittaa kaikkea työtä ja antaa arvo jokaiselle työntekijälle. Sillä työnjako on toista kuin luokkajako. Luokkaan kuulumisen kohtalon pakosta oli paha, mutta pahaa ei ole, että yksilö omien kykyjensä ja taipumustensa perusteella on edeltäpäin määrätty erikoista työtä varten.

Kys. Totta kyllä . . . Kuta kauemmin kuulen teidän puhuvan, sitä paremmin mielestäni teitä ymmärrän.

Vast. Voimme siis asioiden käsittelyssä siirtyä eteenpäin.

Ihminen yhteiskunnan mallina

Kys. Lupasitte näyttää, että kolminkertaisella eduskunta-aatteellanne on vastaavaisuutensa luonnossa?

Vast. Aivan oikein. Sanokaapa minulle, kumpi yhteiskunta on: kuollut koneisto vaiko elävä organismi.

Kys. Elävään elimistöön olen kuullut sitä verrattavan, tuskin koneistoon.

Vast. Ennen ehkä joku ajattelelmattomuudessaan otaksui, että yhteiskunta oli koneisto. Hän ei ottanut huomioon, että koneisto ei kasva eikä kehity eikä muutu. No niin, silloin ajateltiin usein, että yhteiskuntakoneisto saattoi joutua epäkuuntoon, muttei muuttua, — nyt sitä vastoin kukaan ei enää ajattele niin. Jokainen tietää, että yhteiskunta voi sekä muuttua että kehittyä ja kasvaa. Se siis ei ole koneisto, vaan elimistö. Ja kun se kerran on elimistö, täytyy siihen suhtautua sitä tutkiessaan, sitä ymmärtämään pyrkiessään, niinkuin elävään luonnolliseen organismiin ainakin. Mutta eläviä organismeja on luonnossa monenlaisia, kasvien, eläinten, ihmisten; minkälaisen luulette yhteiskunnan olevan?

Kys. Mitä nyt sanoisin? Ehkä ihmisenkaltaisen?

Vast. Niin, ehdottomasti ihmisenkaltaisen. Onhan yhteiskunta kokoonpantu, rakennettu elävistä ihmisistä; sen ruumiinsolut ovat niin sanoaksemme ihmisiä. Se ei siis mitenkään elimistönä ole kasvinkaltainen eikä eläimenkään, vaan juuri ihmisen kaltainen. Se on mitä monipuolisin organismi. Yhteiskunta on kuin suuri elävä ihminen. Jos yhteiskunnan elämää tahdomme oppia ymmärtämään, täytyy meidän tutkia ja ymmärtää inhimillisen organismin elämää.

Kys. Tämä tuntuu järkeen menevältä, niin mystillistä, kuin se ehkä yhdeltä kannalta onkin. Mutta ehkä haluatte selittää asiaa perusteellisemmin?

Vast. Ajatelkaa inhimillistä organismeja eli ihmisruumista, ajatelkaa sitä kuolleena ja ajatelkaa sitä elävänä. Millä tavalla elämä siinä ilmenee? Kuollut ruumis ei liiku, ei hengitä, ei se aistitse eikä ajattele, veri ei siinä kierrä eikä ruoka sula; elävä ruumis sitä vastoin syö ja juo, liikkuu ja toimii, tekee havaintoja aistimiensa avulla, ajattelee ja puhuu; sen sydän lyö, sen keuhkot hengittävät. Jos elävän ruumiin toimintoja luokitetaan, saadaan selvästi kolme järjestelmää: 1) verenkiertojärjestelmä, johon toiset laskevat hengityksenkin, 2) hermosto aivoineen ja aisteineen, sekä 3) ruoansulatusjärjestelmä. Hengitys ja verenkierto yhdistetään välistä yhdeksi, koska molemmat ovat rytmillisiä, säännöllisiä, ehdottomia ja välittömästi auttavat toisiaan. Ihminen hengittää (elää), ajattelee ja syö. Ihminen on tietysti yhtenäinen olento ja semmoisena hänellä luonnollisesti on valtaa eri toimintojensa yli. Mutta hänen valtansa on sangen rajoitettu, eikä se missään tapauksessa saa olla mielivaltaa. Ihminen ei voi sanoa vatsalleen: ole ilman ruokaa, sillä minä tahdon vain ajatella. Jos ei vatsa saa ruokaa, lakkaavat aivotkin pian ajattelemaasta. Ja jos hän sanoisi päälleen: en huoli ajatella, sillä onneni on syömisessä, seuraisi kosto ennen pitkää: järjen tylsyytys tekisi ruoan hankkimisen vaikeaksi ja mahdottomaksi. Sydämelleen ei kukaan sanoisi: ole lyömättä, sillä hän tietäisi sen vievän kuolemaan. Nämä ruumiin kolme toimintaa riippuvat toisistaan ja ovat samalla itsenäisiä. Ne ovat itsenäisiä suhteessaan koko ihmiseen, sillä ihmisen täytyy niitä totella — kutakin erikseen — kuoleman uhalla. Ne ovat ihmisruumiin kolme itsenäistä parlamenttia, joiden kesken ihmisen tulee rakentaa

ja ylläpitää sopusointu ja tasapaino. Jos nyt yhteiskuntaa ajattelemme eläväksi organismiksi, huomaamme siinäkin kolme suurta työluokkaa, kolme kansalaisryhmää, joilla kullakin on oma tehtävänsä: 1) taloudellisella alalla toimiva luokka, joka hankkii yhteiskunnalle kaikki sen ruumiilliset ja aineelliset tarpeet, maanviljelijät, käsityöläiset, kauppiat, teollisuudenharjoittajat j.n.e.; 2) oikeudellisella ja poliittisella alalla toimiva luokka, joka valvoo yhteiskunnan järjestystä, huolehtii siitä, että kaikki saavat esteettä ja rauhassa elää ja toimia, virkamiehistö, poliisi- ja sotalaitos; sekä 3) henkisellä alalla toimiva luokka, joka tekee yhteiskunnasta kulttuurivaltion, huolehtien siitä, ettei keltään puutu sitä henkistä ravintoa, jota ilman ihminen ei vielä ole ihminen, opettajat, tiedemiehet, kirjailijat, taiteilijat, papit j.n.e. Ensimmäinen luokka on yhteiskunnan vatsa, toinen sen rinta ja kolmas sen pää. Ottaessamme ihmisorganismilta oppia ymmärrämme, että yhteiskuntaluokat ovat toisistaan riippuvia, mutta silti itsenäisiä, että toista ei saa suosia toisen kustannuksella eikä sortaa toisen hyväksi, ja että yhteiskunta kokonaisuudessaan on velvollinen kuuntelemaan kunkin luokan vaatimuksia.

Kys. Ja sentähden ehdotetaan kolme parlamenttia, joista kukin valvoo määrättyä yhteiskunnallista toimintaa?

Vast. Niinpä niin. Ja samaten kuin ihmisruumiissa verenkierto on rytmillinen, säännöllinen, voimpepa sanoa koneellinen, samaten yhteiskuntaruumiissa virkamiehistö, poliisi- ja sotalaitos edustaa rytmillisyyttä, säännöllisyyttä ja on sen kautta koneellinen luonteeltaan. Siksipä puhutaankin virkakoneistosta, mutta yhtä järjetöntä kuin olisi tehdä verenkierrosta ihmisruumiin yksinvaltiat, yhtä luonnotonta olisi yhteiskunnassa virkavaltaisuus. Samaten poliittinen parlamentti yksinään on puolinen ja puutteellinen. Sopusointua ei synny, ellei toisetkin yhteiskunnalliset työalat yhtä oikeutettuina ja itsenäisinä saa ääntään kuuluville parlamenttien avulla. Näissä asioissa meitä sokaisee ja vie harhaan se, että virkamiehistön välttämättömyys on yhteiskunnassa silmiinpistävä. Ihminen kuolee heti, jos ei hänen sydämensä lyö (en nyt puhu indialaisista fakiireista). Samaten valtio siinä tuokiassa lakkaa olemasta, jos järjestys höltyy, jos virkakoneisto pysähtyy – valtion tilalle tulee kaaos, anarkia, yleinen sekasorto ja – hirmuvalta. Virkakoneisto on niin silmiinpistävästi välttämätön, ettemme huomaa niitä yhteiskuntaelimistön toisia puolia, jotka itse asiassa ovat yhtä välttämättömiä valtion olemassaololle. Sillä mihin yhteiskunta joutuu, jos lakkaa tuotannollinen työ? Ja kuka voi sitä siveellistä kurjuutta kuvata, johon yhteiskunta syöksyy, ellei siinä harrasteta mitään henkistä elämää? Näitäkin elimistön osia on tunnustettava ja nostettava arvoonsa. Tämä ei tapahdu tehokkaasti muuten kuin omien parlamenttien avulla.

Kys. Jos käsitykseni ehdottamastanne järjestelmästä lie oikea, on siis tämän yhteiskuntaelimistön kolmijaon tarkoituksena – paremmin kuin mitä tähän saakka on voinut tapahtua – taata kansalaisten henkinen ja aineellinen vapaus ja yhdenvertaisuus?

Vast. Iskitte naulan päähän. Ihmisen onneen kuuluu ehdottomasti vapaus ja itsenäisyys. Hänen täytyy saada säilyttää yksilöllisyytensä. Hänen täytyy saada tehdä työtä vapaasti, luoda vapaasti ja tuntea seisovansa omilla jaloillaan. Kaikki pakkovalta on hänen hengelleen vierasta.

Kys. Te olette siis individualisti. Mutta mitä sosialistit tähän sanovat? Sosialistiseen suuntaan käynevät kuitenkin useimpien nykyaikaisten edistysmielisten näkökannat.

Vast. En ole individualisti enkä sosialisti yksipuolisesti. Terve ihminen on molempia. Mikäli sosialismi tahtoo toteuttaa ihanneyhteiskuntaa pakkovalalla, sikäli se erehtyy ja on onnistumaton. Jos esim. sosialismi sanoo: kaikki tuotantolähteet on yhteiskunnallistutettava, täytyy tällöisen ohjelman jäädä utopiaksi, niin kauan kuin inhimillinen alotekeyty pysyy yksilöllisenä, sillä jos valtio omistaa kaikki eikä yksilö mitään, kasvaa ihmisistä virkamiehiä ja automaatteja, mutta ei alotekeytyisiä yksilöitä. Jos kaikki voitto liikemaailmassa jää yhteisön hyväksi, ei yksilö halua ponnistaa yli voimainsa. Mutta mitä uutta ja suurta luulette voitavan luoda ja aikaansaada, jollei siinä työssä joku yksilö yritä otsansa hiessä? Henkisen luovan työn alalla saattaa ihmistä kannustaa paljas kunnianhimo, mutta tuskin liikealalla. Liikemies tahtoo

näkyvämpää tulosta työstään; kunnia voi tuntua hänestä lapselliselta ja epäluotettavalta. Tietysti en nyt puhu niistä jaloista sieluista, joita kannustaa rakkaus ihmiskuntaan y.m. epäitsekkäät vaikuttimet. Mutta missä niitä on? Niitä on ainakin harvassa, eikä yhteiskuntajärjestys ole niin paljon niitä varten kuin jokapäiväisiä ihmisiä varten. Sentähden olisi epäviisasta poistaa yhteiskunnasta kilpailun mahdollisuus taloudellisella alalla. Kilpaillkoot ihmiset ja yrittäkööt parastaan! Liittykööt taloudellisissa tarkoituksissa vapaasti yhteen ne, jotka niin haluavat! Yhteiskunnassa, jossa parlamentaarinen kolmijako vallitsee, ei kilpailu koskaan voi viedä toisten yksilöiden sortamiseen. Sehän se vain onkin liikekilpailun musta puoli nykyisessä yhteiskunnassa. Kun isännät kilpailevat, kärsivät työmiehet puutetta, mikä seikka jo sinään on tai pitäisi olla terveitä liikeperiaatteita vastaan. Uudessa yhteiskunnassa poistuu tämä vaara – ja silloin jää jällelle kilpailusta, yksilöllisestä yritteliäisyydestä vain sen valoisa puoli.

Kys. Paljon on totta siinä, mitä sanotte. Minuakin on aina vaivannut ajatus: pitääkö minun luopua vapaudestani ja tulla yhteiskunnan orjaksi, jotta kaikki tulisivat onnellisiksi? Ja olen monta kertaa kysynyt itseltäni, lienenkö niin auttamattomasti itseks, koska en saata iloita siitä „muiden onnesta“, joka ostetaan minun vapaudellani.

Vast. Ei se ole alhaista itsekkäisyyttä, vaan ihan luonnollinen inhimillinen tunne. Ihminen on luotu vapaaksi.

Vast. Valitettavasti vapautta käsitetään usein väärin. Luulen, että moni kuultuaan meidänkin keskustelumme pelkäisi meidän suosivan vallattomuutta, joka taas on aivan toista.

Vast. Ihmiset ovat kyllä ajattelemattomia. Mutta tässä tapauksessa tarvitaan kovin pientä järjen ponnistusta, jotta sentään kävisi selville, ettemme suosi vallattomuutta. Mitä nuo parlamentit ovat muuta kuin vallattomuuden ehkäisijöitä, samalla kun vapautta vaalivat!

Kys. Muuan kysymys pyörii mielessäni. Siitä ette vielä ole mitään puhunut. Minkälaiseksi ajattelette nimittäin, että hallituksen tulisi muodostua kolmijakoisessa yhteiskunnassa?

Vast. Hyvä, että otitte asian puheeksi. Koska yhteiskunta on elävä organismi, kysykäämme neuvoa ihmisruumiin organisatsioonilta. Onko ihmisessä mitään, mikä vastaisi hallitusta?

Kys. Olisikohan ihmisen tahto?

Vast. Mutta mikä on ihmisen tahto? Onko se jotain erillistä, itseolevaa? Eikö ihminen aina ajattele tai tunne sitä, mitä hän tahtoo? (En nytkään puhu yli-ihmisistä, en fakiireista enkä maagikoista, vaan tavallisista kuolevaisista.) Ja koska ihmisen tahto ilmenee joko haluna, hämäränä tuntemuksena, vaistona tai selväjärkisenä ajatuksena, niin voimme sanoa yhteiskunnastakin, että sen tahto tulee ilmi toisessa tai toisessa parlamentissa, mutta ei missään erillisessä orgaanissa. Tahtoon tuskin saatamme hallitusta verrata. Mutta eikö ole ihmisessä mitään yhdistävää lankaa, mitään yhteistä pohjaa hänen erilaisille sielullis-ruumiillisille toiminnoilleen?

Kys. Onpa tietenkin hänen minä-tajuntansa.

Vast. No niin, eiköhän siinä ole hallituksen vastine? Minä-tajunta tekee ihmisestä yksilön, samalla tavalla hallitus ja hallitsija tekee yhteiskunnasta silminnähtävän yhtenäisyyden ja kokonaisuuden.

Kys. Minkälainen on tuo hallitus sitten oleva? Tasavaltainen vaiko monarkinen?

Vast. Tietysti on oleva korkein pää, joka on ykseyden varsinaisena vertauskuvana, mutta nimitetäänkö presidentiksi tai kuninkaaksi, on minusta yhdentekevä.

Kys. Kuinka niin? Juuri siitä asiastahan on käyty kiivasta väittelyä. Meillä Suomessa on nyt tasavalta, mutta olihan ovella kuningaskuntakin.

Vast. Vanhassa yhteiskuntajärjestyksessä oli kyllä vakava asia tuo kysymys hallitusmuodosta, mutta uudessa se ei ole.

Kys. Kuinka niin?

Vast. Ajatelkaa nyt. Kuka hallitsee? Hallitseeko ihmistä hänen minänsä? Ja mikä käytännöllisesti katsoen hänen minänsä on? Johan siitä puhuimme. Ihmisen minä ei ole hallitsija, vielä vähemmin yksinvaltiasta. Uudessa yhteiskunnassa ei ole hallitsijaa, vielä vähemmin yksinvaltiasta, sillä hallitusvalta on jaettu useammalle kädelle. Todellisuudessa parlamentit hallitsevat eli – jos niin tahdotte – kansa parlamenttiansa välityksellä. Uusi yhteiskunta on itse asiassa mahdollisimman kansanvaltainen eli demokraattinen, vaikka ilman entisen demokratian varjopuolia.

Kys. Mikä niin ollen hallitus on uudessa yhteiskunnassa?

Vast. Se on symboli ja yhdistävä rengas. Se on hyväksyjä, se on lakien allekirjoittaja ja vahvistaja, se on niiden korkein toimeenpanija. Se on – jos niin tahdotte – perustuslaillinen hallitus, mutta ei koskaan hallitus, joka voi tulla vaaralliseksi kansan vapaudelle. Sentähden on toisarvoinen asia, minkälainen se on muodollisesti: oli se tasavaltainen tai monarkinen. Ei kuitenkaan kuningas enemmän kuin presidenttikään „hallitse“ missään vanhanaikaisessa merkityksessä.

Kys. Kumpi muoto teitä enemmän miellyttää?

Vast. Mitä minun mieliteoistani? Meillä on nyt tasavalta: miksi emme sitä säilyttäisi? Oivallinen hallitusmuotohan se on. Ja jos kansan enemmistö sitä kannattaa, en käsitä, minkä tähden muuta ajateltaisiinkaan.

Kys. Entä valtioneuvosto? Säilyisikö sekin?

Vast. Tietysti. Valtioneuvosto on juuri yhdistävä rengas. Se on ulkopuolella kolmea parlamenttia, se pohjaa kaikkia kysymyksiä. Sen jäseniksi on valittava todella puolueettomia, vapaamielisiä, kauko- ja laajanäköisiä miehiä. Kuvittelen, että se olisi vastuullinen kaikille parlamenteille eikä ainoastaan, niinkuin muut virkakunnat, poliittisille valtiopäiville.

Kys. Kuka valitsisi valtioneuvoston jäsenet?

Vast. Sen vallan antaisin niinkuin nytkin presidentille tai kuninkaalle.

Kys. Olisiko hallituksella oikeus tehdä esityksiä valtiopäiville?

Vast. Luonnollisesti ja niitä käsiteltäisiin kuin muitakin ehdotuksia. Tekeehän ihmisen minä-tajuntakin ajattelijana esityksiä itselleen, s.o. ruumiilleen, mutta ruumis se ratkaisee esityksen konkreettiset puolet. Niin valtioneuvostokin tai presidentti – kuningas – voi asettua yksilön kannalle ja tehdä esityksiä, jotka kuuluvat toisen tai toisen parlamentin alalle, mutta niin suurta kunnioitusta kuin suotaisiinkin semmoiselta taholta tulevalle esitykselle, tulisi se kuitenkin parlamentin vapaasti ratkaistavaksi. Tiedättekö, mitä muuten uskon kaukaisemmasta tulevaisuudesta? Uskon, että tulee aika, jolloin ei tarvita mitään näkyvää hallitusta.

Kys. Niinkö? Mutta missä sitten on yhteyden symboli?

Vast. Se on näkymättömissä, niinkuin se on ihmiselläkin. Eihän ihmisen minä-tajunta semmoisenaan ole fyysillisesti näkyvissä! Ei tarvitse kansankaan olla. Kansan minä elää kansan yksilöissä. Kuta sivistyneempi ja kehittyneempi kansa on, sitä ihanampi ja jumalallisempi on sen minä, ja sitä lähempänä jokainen yksityinen kansalainen tuntee olevansa tätä sisäistä kansallis-minää. Olkoon Jumala näkymätön kuninkaamme! Olkoon hän se, jonka inspirationsoneja otamme vastaan!

Kys. Todella. Eikö englantilainen kirjailija Wells joitakin vuosia sitten kirjoittanut kirjan nimeltä „Jumala näkymätön kuningas“?

Vast. Ja jos koskaan kansa kehittyy niin pitkälle, että se todella alkaa totella ja kuunnella käskijänsä ääntä, silloin tämä käskijä välttämättä on oleva näkymätön. Jumala on aina näkymätön – ja Jumala on lopullisesti ainoa käskijä. Kun yksilöllinen ihminen kasvaa henkiseksi olenoksi, joka ei enää ole pakoitettu tottelemaan ruumiillisen, aineellisen elämän lakeja, silloin hän noudattaa Jumalan tahtoa, kuuntelee Jumalan ääntä – eikä suinkaan omia päähänpistojaan tai mielijohteitaan. Ihmisen personallinen minä ei kykene hallitsemaan, sen täytyy totella. Se tottelee joko aineellisen elämän lakeja taikka henkisen. Ja hyvä niin on. Sillä ruumis on viisaampi personallista ihmis-minää. Henki yksin – jumala – on ruumista viisaampi . . . Senpä tähden onkin kaikissa kansoissa ollut ja tulee aina olemaan – niin kauan kuin eivät kaikki yksilöt ole kyllin kehittyneet – ihmisiä, yksilöitä, jotka muusta yhteiskunnasta erillisinä muodostavat aivankuin neljännen tekijän kolmijakoisessa yhteiskunnassa.

Kys. Entä nämä, keitä ne ovat?

Vast. Kuningas on tavallisesti lähtenyt virkamies- ja sotilassäädystä, presidentti usein kulttuuriluokasta; yhdessä hallituksen kanssa he symbolisoivat ihmisen personallista minää. Mutta niinkuin ihmisen todellinen minä on näkymätön, niin on, kuten sanottu, kansankin todellinen minä. Ja niinkuin ihmisen personallinen minä vasta viisaampien opettamana kehittyy kuuntelemaan ja tottelemaan sisäisen jumalansa ääntä, samoin kansankin personallinen minä – sen hallitus – ainoastaan siinä määrin kykenee tajuamaan ja tottelemaan kansan todellista henkistä, jumalallista minuutta, kuin se ottaa vastaan oppia ja ohjausta niiltä yksilöiltä, jotka ovat tietoisessa ja tajuisessa yhteydessä kansan sisäisen hengen kanssa.

Kys. Keitä nämä nyt sitten ovat?

Vast. Kansan todelliset tietäjät ja profeetat. Ajatelkaa vanhaa Indiaa. Kuninkaat aina tottelivat vaeltavien joogien neuvoja, tietäen, että viisaan neuvo oli onneksi kansalle ja kuninkaalle. Ajatelkaa juutalaisia profeettain aikana. Ketkä todella ohjasivat kansan kohtaloa? Viisaat, joiden suusta kuului Herran ääni. Ajatelkaa vanhoja suomalaisia. Eivätkö tietäjät iänikuiset olleet kansan ainoat todelliset johtajat? Kansat menestyivät ja yksilöt olivat onnellisia, kun niitä pidettiin vallan varsinaisina, jumalallisina edustajina ja kun ei kenenkään päähän pälkähtänyt olla niiden ääntä kuuntelematta.

Kys. Miksi nimitätte heitä neljänneksi tekijäksi?

Vast. Ensinnäkin, koska he eivät kuulu mihinkään kolmesta luokasta; he eivät edes ole kulttuurityöntekijöitä kuin poikkeustapauksissa. He ovat hiljaisia taistelijoita, he ovat maan suola, he ovat niitä vanhurskaita, joita ilman kansa ei elä. Kansa, jossa ei ole tietäjiä, käy kohti kuolemaansa. Mutta toiseksi luen heidät neljänneksi tekijäksi, koska he mielestäni vastaavat sitä ruumiillista toimintaa, joka meidän organismissamme on salaperäisin, tärkein, ehdottomin ja kuitenkin vapain.

Kys. Mikä se on?

Vast. Se on hengitys, jonka nimikin jo viittaa siihen, että kansoilla aina on ollut käsitys sen salaperäisestä yhteydestä ihmisen sisäisen, jumalallisen hengen kanssa. Me elämme niin kauan kuin hengitämme. Ja hengitys on samalla salaperäisen vapaa, sillä ihminen voi pidättäytyä hengittämästä ja sillä tavalla tappaa itsensä. (Sitä vastoin hän ei voi lakkauttaa verenkierron tai ruoansulatuselinten toiminnan paljaalla tahdonponnistuksella.) Yhtä tärkeä kuin hengitys on ruumiilliselle organismille, yhtä välttämätön on tietäjien ja profeettain pieni joukko kansakunnalle. He todella edustavat kansan jumalallista henkeä, sitä kuusta, jonka juurella on asunto ja jonka ääntä on kuuleminen.

3.

Hurskaita toivomuksia.

Kys. Jos otaksomme, että joku valtakunta omaksuisi parlamentaarisen kolmijakon, olisiko teidän mielestänne kaikki hyvä silloin saavutettu?

Vast. Kaukana siitä. Tuohan olisi vain alkua. Nuo kolme parlamenttia olisivat vain kuin työaseita kansan kädessä uusien aatteiden toteuttamiseksi.

Kys. Niinhän minäkin olen esityksestänne ymmärtänyt, – vaikka onhan kolmijako itsessään kaikkia mullistava uudistusaskel.

Vast. On tietenkin. Muistakaamme vain, että kolmijako heti vapauttaa henkisen elämän poliittisen valtion holhouksesta ja erottaa kirkon valtiosta.

Kys. Sekin olisi jo suuri saavutus. Mutta siitä huolimatta on kai niillä, jotka kolmijako-aatetta kannattavat, toisiakin uudistusehdotuksia? Täytyisihän parlamenteilla työssään olla jonkinlaisia lähtökohtia?

Vast. Älkää olko siitä huolissanne. Kyllä lähtökohtia ilmaantuu! Mutta onhan tietysti kolmijako-aatteen kannattajilla toisiakin ehdotuksia. Minulla ainakin on joukko hurskaita toivomuksia onnellisen yhteiskunnan suhteen.

Kys. Sitä minäkin. Ettekö tahtoisi niistä puhua?

Vast. Mielelläni. Tahdon aloittaa periaatteesta, jota erikoisesti painostaa tohtori Steiner Saksassa ja joka tähtää työväen vapauttamiseen palkkaorjuudesta. Palkkaorjuudella tarkoitan sitä seikkaa, että korvaus, minkä työväki saa ruumiillisesta työstään, vaihtelee konjunktuurien mukaan maailmanmarkkinoilla. Jos kysyntä on pieni, on palkka pieni ja työtä vähän. Tämä asettaa työmiehen työn samaan kategoriaan eli luokkaan kuin minkäkin markkinatavaran. Työmiehen työ on ostettavissa kuin tavara ainakin. Kauppias myö tavaroiataan, työmies oman ruumiinsa voimat. Tämä periaate on väärä, sillä työmiehen ruumis ei ole tavara, vaan elävä organismi. Työmies on elävä ihminen – vapaa ihminen – eikä ihminen ole oikeutettu myymään itsensä.

Kys. Tarkoitatteko siis, että kaikki työ on oleva urakkatyötä?

Vast. Urakkatyö on epäilemättä edistysaskel. Siinähan työmieskin myy työnsä tuloksia eikä itse työtä, ja se on lähempänä periaatetta.

Kys. Mutta työmiehet eivät yleensä halua urakkatyötä. He myyvät mieluummin itsensä, kuten sanotte, säännöllisestä tuntipalkasta, sillä palkattu työ on aina helpompaa. Jos laiskotellaan, tapahtuu se isännän kustannuksella!

Vast. Siinäpä se. Onhan sekin luonnotonta. Miksi maksetaan palkkaa laiskottelusta? Laiskottelua saimme todella nähdä venäläisten patteritöissä maailmansodan aikana niin kylläksemme, että oikein puistattaa. Eikö sekin puolestaan todista, että periaatteessa on virhe?

Kys. Tai ihmisissä?

Vast. Aivan oikein: ihmisissä. Mutta jos ihmiset olisivat mallikelpoisia, silloin ei tarvittaisi mitään järjestelyä eikä mitään periaatteita. Juuri sen takia, että ihmiset ovat epätäydellisiä, juuri sen takia täytyy meidän mikäli mahdollista järjestää olomme luonnon ja elämän lakien mukaisiksi. Muuten teemme elämästä vaikeamman ja raskaamman koulun kuin mitä se itsessään olisi, – ja sitä olemme tietämättömydessämme paljon tehneet.

Kys. Mikä siis mielestänne olisi oikea periaate työn palkkauksen suhteen?

Vast. Vapauden ja veljeyden.

Kys. Kuinka tarkoittatte? Selittäkää.

Vast. Ajatelkaamme tehtailijaa, joka valmistaa määrätynlaisia tuotteita. Vanhan – ja väärän – periaatteen mukaan järjestetyssä yhteiskunnassa hän sanoo itselleen: tehtaassani tarvitsen sata työmiestä; ja hän palkkaa itselleen sata työmiestä. Alussa hän koettaa suoriutua niin pienillä palkkoilla kuin mahdollista, mutta työmiesten vaatimusten kasvaessa hänen täytyy lisätä palkkoja. Lopuksi voi käydä niin, että tehtailijan ei enää kannata maksaa niin suuria palkkoja kuin vaaditaan. Hänen täytyy joko lopettaa liikkeensä tai antaa sen mennä konkurssiin. Ja kummassakin tapauksessa häntä syytetään siitä, että monet työmiesperheet taas ovat jääneet leivättömiksi.

Kys. Entä uuden periaatteen mukaan järjestetyssä yhteiskunnassa?

Vast. Siinä tehtailija sanoisi itselleen: tarvitsen tehtaassani sadan miehen apua, sillä yksin en voi tuotteitani valmistaa. Ja hän kerää ympärilleen nämä sata miestä, selittää heille työnsä tarkoituksen, tekee yhdessä heidän kanssaan laskelmiaan ja sopii heidän kanssaan palkasta sekä siitä osuudesta, mikä heillä on oleva mahdollisesta voitosta. Pääasiallinen voitto jää tietysti isännälle, joka kapitaalın sijoittaa, mutta jotakin osuutta täytyy luonnonmukaisesti tulla työmiehillekin niistä tuotteista, joita yhteisesti valmistetaan. Ja onhan mahdollista, jopa uskottavaakin, että työntekijätkin sijoittavat lainoina liikkeeseen mitä pääomia heillä sattuu olemaan.

Kys. Jonkunlaista osuustoimintaa siis?

Vast. Vaikkapa niinkin. Ainakin yhteistoimintaa. Mutta huomatkaa: ei mitään yhteisriitoja. Ei kokouksia, joissa „äänestetään“ ja „päätetään“. Tehdas on luonnollisesti isännän oma ja hän johtaa sitä, niinkuin hän parhaaksi näkee. Hän on siitä vastuullinen ja hänellä on määräämisvalta. Työ suoritetaan hänen ohjeittensa mukaan. Mutta miksi ei kaikki silti tapahtuisi ystävyydessä ja hyvässä sovussa?

Kys. Tuonsuuntaista ohjelmaa toteutettanee nytkin jo siellä täällä.

Vast. Sitä parempi. Se todistaa, että uusi periaate on oikea, että se on käytöllinen. Ihmiset eivät yleensä aavista, kuinka paljon riippuu juuri näkökannoista ja periaatteista. Maailma voi olla ulkonaisesti

jokseenkin saman näköinen, mutta erilaisten näkökantojen vallitessa ihmiset joko voihkivat ikävästä tai hymyilevät onnesta ja ilosta. Veljellinen käytös ihmisten kesken muuttaa koko maailman harmaasta kullankeltaiseksi.

Kys. Mutta ettekö pelkää, että työmiehet tulevat liian vaativiksi, että tehtailija ei löydä tarvitsemiaan miehiä? Eihän hän isäntänä saata maksaa mitä tahansa palkkaa.

Vast. Pelko on turha. Onhan olemassa parlamentti – talouskamari, joka auttaa taloudellisesti, jos on tarpeen, ja poliittiset valtiopäivät, joihin voi vedota oikeuskysymyksissä. Ottakaa muuten huomioon, että ihmisetkin tulevat muuttumaan. Enkeleitä heistä ei tule, mutta ympäristö ja ilmapiiri vaikuttaa kuitenkin vähitellen. Jalot aatteet tekevät työtään. Niihin yleensä liian vähän uskotaan.

Kys. Saattaa niinkin olla. Mutta sanoitte äsken, että teillä olisi useitakin „hurskaita toivomuksia“ uuden yhteiskunnan suhteen?

Vast. Kyllä onkin. Eräs periaate, joka nuoruudestani saakka on väikkynyt silmissäni ylen tärkeänä, on, että jokaisella ihmisellä, joka haluaa viljellä maata, olisi siihen tilaisuutta. En tietysti nyt tarkoita paljasta työntekoa, vaikei siihenkään aina ole ollut tilaisuutta tarjolla; vaan tarkoitan, että omaa maata pitäisi olla saatavissa ihmiselle, joka sitä kaipaa ja sille tahtoisi kotinsa rakentaa. Saahan sitä nytkin ostamalla, jos rahaa on. Mutta vallalla on käsitys, että maanviljelys ei kannata; ja tuskin se kannattaakaan, jos maata pitää ostaa velaksi. Tässä on epäkohta – ja sitähan jo nykyisessäkin yhteiskunnassa yritetään korjata pienviljelijöitä auttamalla ja pienviljelystä edistämällä. Ollaan jo tiellä kulkemassa ja nyt on vain rohkeasti edettävä, selvä päämäärä mielessä. Se päämäärä on: raha ei saa olla esteenä yksilölle tai yksilöryhmille maan hankinnassa ja sitä viljelemään ryhtyessä. Tämä on kansantaloudellisesti tärkeä kysymys, sillä pääpaino ei ole rahoissa, vaan siinä, että maa tulee viljellyksi ja rupeaa tuottamaan.

Kys. Kuinka asia olisi mielestänne paraiten järjestettävissä?

Vast. Tämä on vanha kysymys ja ehdotuksia on tehty monenlaisia; muuan on se, että valtio tulisi maan omistajaksi ja vuokraisi haluaville. En tahdo tyrkyttää mitään käytännöllistä ratkaisua, koska tarkoitus juuri on, että parlamentti sen tekee. Kun periaate on selvä, silloin toteuttaminen käytännössä tapahtuu yhteistyöllä paraiten.

Kys. Voimme siis siirtyä johonkin toiseen toivomukseenne?

Vast. Niin, muuan toivomukseni on, että vankila- ja kuritushuonejärjestelmän sijalle keksittäisiin joku parempi. Vapauden riistäminen ihmiseltä on luonnoton, paitsi siinä tapauksessa, että hän on raivohullu eikä vastaa teoistaan. Silloinhan hän onkin sairas enemmän kuin rikollinen. Vankiloiden asemasta saisi olla kasvatustaitoksia. Eikä kasvatusta ole lykättävä siksi, kunnes ihminen jo on täysi-ikäinen. Nuorena on vitsa väännettävä. Muuten on itsestään selvää, että uudessa yhteiskunnassa ei ole poliittisia rikoksentekejiä. Ei ole mitään syytä poliittiseen vehkeilyyn, eikä ole mitään vallankaappauksen mahdollisuuksia, kun ei ole sotaväkeä.

Kys. Eikö sotaväkeä? Siinäpä uusi toivomus.

Vast. Aivan niin. Yhteiskunta, jossa kaikkialla koetetaan noudattaa vapauden ja veljeyden periaatteita, lopettaa pian pakollisen sotapalveluksen ja asevelvollisuuden.

Kys. Entä maan puolustus?

Vast. Mikäli sitä tarvitaan, on se järjestettävä vapaaehtoisuuden pohjalle. Mielestäni on nykyinen suojeluskunta-aate meillä Suomessa varsin onnistunut. Ja sekin voi aikaa myöten suuresti rajoittaa lukunsa, kun kansojen liitto astuu voimaan. Luonnotonta on, että ihmiskunta on poliittisesti jakautunut kansoihin, kun sen päin vastoin pitäisi muodostaa yksi suuri ihmiskunnan perhe. Entä sodat? Onko mitään elämän ja luonnonlakeja loukkaavampaa?

Kys. Nuo ehkä sentään ovat kaukaisia ihanteita?

Vast. Ei niinkään kaukaisia. Kyllä ihmiskunta voisi niitä ymmärtää ja sulattaa.

Kys. Mutta yksityisten ihmisten vallanhimon? Oli äsken puhe vallankaappauksista. Sanoitte niiden tulevan mahdottomiksi; vaan miksi? Eikö ihminen ole vallanhimoinen?

Vast. Nähtävästi jotkut ihmiset ovat suurestikin vallanhimoisia, mutta mihin he kykenisivät uudessa yhteiskunnassa? Jos he ovat voimakkaita ja lahjakkaita ihmisiä, saattavat kyllä voittaa joitakuuta houkkioita puolellensa, — mutta ainoastaan houkkioita! Kaikki järkevät ihmiset nauraisivat heille: minkätähden möisivät vapautensa?

Kys. Eikö houkkioita aina ole enemmän kuin järkeviä ihmisiä?

Vast. Ei sentään. Onhan se näkynyt kaikista vallankumouksista, jotka ensi silmänräpäyksessä ovat onnistuneetkin: väkivaltaan turvautuessaan ne väkivaltaan hukkuvat. Ja lopuksi pääsee aina voitolle se valta, joka on vähimmässä määrässä väkivaltaa. Sillä väkivalta on ihmisen sisälliselle luonnolle vierasta. Ranskan vallankumous hukkui hirmuvaltaan ja hirmuvalta synnytti Napoleonin. Ja hänen kauttaan jouduttiin takaisin porvarillisen yhteiskunnan vanhaan järjestykseen. Kun kerran uusi yhteiskuntajärjestys voittaa maailman — ja huomataks: sen voitto käy rauhallista kehitystietä eikä verisen vallankumouksen kautta, — silloin se tulee pysyväiseksi pohjaksi, johon pitkinä aikoina aina palataan, vaikka vallankumouksiakin sattuisi. Mutta, kuten sanottu, minä uskon, että vallankumouksen vaara uudessa yhteiskunnassa on melkein olematon, — samoin kuin on sodan uhka, niin pian kuin kansojen liitto toteutuu.

Kys. Entä vielä toisia toivomuksia?

Vast. Onhan niitä paljonkin, vaikeivat ole suorastaan poliittisluontoisia. Soisin, että ihmiset lakkaisivat asumasta kasarmeissa, että kaupungit muodostuisivat huvilakaupungeiksi ja että puutarhoja ja puita olisi kaikkialla. Soisin, että kaikilla ihmisillä nuoruudessaan ainakin olisi tilaisuutta ruumiilliseen ulkoilmatyöhön henkisten tehtävien ohella; että yleensä oltaisiin ulkoilmassa, urheiltaisiin, käveltäisiin ja kesällä uitaisiin vielä enemmän kuin nykyään. Soisin, että todellista raikasta iloa olisi elämässä enemmän! Soisin, että ulkoilmatyö tehtäisiin sotilaallisen rytmillisesti, ahkerasti ja täsmällisesti, ja että silloin tällöin torvisoittokunnat innostaisivat työntekijöitä reippailla sävelillä. Soisin, että opittaisiin kohtelemaan eläimiä ystävällisesti ja hellästi, sillä ovathan ne meihin verraten lasten asemassa; soisin, että viviseksioni lakkautettaisiin ja että enemmän huolta pantaisiin hygieeniselle elämälle, joka vähentäisi sairauksia. Soisin, että raittius lakkaisi olemasta poliittinen kysymys, niinkuin se on semmoisessa maassa, missä vallitsee ehdoton kieltolaki, ja jälleen tulisi siveelliseksi asiaksi, jota se luonnostaan on. Soisin, että metsästystä — alussa ainakin metsästystä huvin vuoksi — pidettäisiin raakalaisena ajan viettoa ja että yleensä totuttaisiin nauttimaan vähemmän lihaa ruoaksi, jonka takia kasviksien ja hedelmäin viljelys olisi kohotettava suurempaan kunniaan. Soisin, että olisi olemassa yksi kaikille kansoille yhteinen keinotekoinen kieli, oli se vaikka esperanto, jota kaikissa kouluissa opetettaisiin äidinkielen ohella. Koulun ja kasvatuksen suhteen olisikin niin paljon ehdotettavana, ettei näin ohimennen kannata niistä mainitakaan. Mitä muuten hyödyttää luetella tällaisia toivomuksia, joita jokainen ajatteleva ihminen keksii yltäkyllin?

Kys. No niin, olettehan uteliaisuuttani suuressä määrässä tyydyttäneet.

Vast. Pari tärkeätä periaatetta tahtoisin vielä lausua julki: lapsella on oikeus saada kasvatusta ja oppia ja vanhuksella, päivätyönsä suorittaneella, on oikeus saada elää ja olla onnellinen. Tämä on yhteiskunnallinen kysymys. Yhdessä täytyy meidän niin järjestää, ettei keltään lapselta kielletä kasvatuksen ja opin mahdollisuutta, yhdessä myöskin niin järjestää, että vanhoilla ihmisillä on huoleton toimeentulo ja kunnioitettu asema elämässä. Onko surkuteltavampaa näkyä kuin lapsi, joka kurittomana kasvaen, ilman oppia ja ohjausta, tottuu laiskotteluun ja paheihin, tai harmaahapsi vanhus, joka omaisien ja vieraiden hylkäämänä vavisten anoo leipää? Semmoiset ovat yhteiskunnan häpeäpilkkuja.

7. 3.1920.

PEKKA ERVAST.